

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

**VÝZNAM A ROLE SKAUTINGU
V UTVÁŘENÍ HODNOTOVÉHO SVĚTA
DĚTÍ A MLÁDEŽE**

Autor práce: Edita Cíhová
Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D.
Studijní program: Sociální pedagogika
Datum odevzdání: 30. března 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů literatury uvedených v seznamu literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Datum: 30.března 2010

.....
podpis studenta

Poděkování

Děkuji především vedoucímu bakalářské práce Mgr.Miroslavu Procházkovi, Ph.D. za odbornou pomoc, cenné rady, připomínky a metodické vedení práce během tvorby této bakalářské práce.

Dále děkuji všem respondentům, kteří byli ochotni věnovat svůj čas předloženým dotazníkům a poskytovatelům rozhovoru.

ANOTACE

Práce popisuje skautskou organizaci od jejího vzniku až do dnešní doby. Věnuje se hlavně morálním hodnotám, které lze působením ve skautské organizaci získat. Snaží se zhodnotit její přínos a vliv na život těch, kteří jí prošli. Popisuje zjištění, zda skautská organizace přinesla svým členům hodnoty, které jsou dále využitelné a zda se těmito vštěpovanými hodnotami řídí i v době, kdy své působení ve skautu již ukončili. Toto je popsáno v teoretické části bakalářské práce.

V praktické části je toto zkoumáno dotazníkovou metodou. Dále je proveden rozhovor se skupinkou adolescentů, kteří ve skautské organizaci nikdy nepůsobili. Je zkoumáno, co o skautingu ví, co si o něm myslí a jak oni tráví svůj volný čas.

Klíčová slova:

Skauting, skautská organizace, mládež, sociální prostředí, působení, výchova, hodnoty, morálka, rodina, kvalita života, volnočasové aktivity.

ANNOTATION

This work describes scout organization from its beginning till now. Mainly it analyses moral values which can be obtained in scout organization. The work evaluates scout organization's contribution and influence of those people who went through it. The work describes if scout organization gave to its members values which are further usable and whether they use those values even after they left scouting. This is described in theoretical part of the bachelor work.

This reality is searched by questionnaire in practical part. Further an interview has been done with a group of adolescents who has never operated in scout organization. The work examines what those people know about scouting, what they think about it and how they spend their own leisure time.

Key words:

Scouting, scout organization, youth, social environment, effect, upbringing, values, morality, family, quality of life, leisure time activities.

OBSAH

Úvod.....	7
1. Teoretická část - vývoj organizace a jejích hodnot.....	10
1.1. Co je to skauting	10
1.2. Český skauting	11
1.3. Skauting je mezinárodní hnutí	11
1.4. Historie a vznik skautingu.....	12
1.5. Myšlenkové základy skautingu.....	16
1.6. Didaktické principy a ideály skautské výchovy.....	17
1.7. Skauting a současnost	19
2. Morálka, hodnoty a kvalita života.....	20
2.1. Definice.....	20
2.2. Sociální prostředí a jeho vliv na kvalitu života.....	22
3. Praktická část – dotazníkový výzkum, vyhodnocení.....	26
3.1. Cíl výzkumu.....	26
3.2. Použité metody.....	26
4. Stanovení předpokladů dotazníkového šetření	28
5. Vyhodnocení dat získaných dotazníkovým šetřením.....	29
5.1. Vyhodnocení dotazníkového šetření	29
5.2. Obsahová analýza kazuistik	41
5.3. Rozhovor.....	45
5.4. Průběh řízeného rozhovoru	45
5.5. Vyhodnocení rozhovoru.....	48
5.6. Závěr - potvrzení předpokladů.....	48
6. Závěr	50
7. Seznam použitých zdrojů	51
Příloha – strukturovaný dotazník	53

Úvod

Cílem bakalářské práce je popsat, jak vnímají současné děti a mládež své působení ve skautské organizaci a dále zjistit, jak tato organizace plní svou původní úlohu i v dnešní době. Chci objasnit, zda skauting přinesl svým členům s odstupem času takové hodnoty, které využívají i ve svém dalším životě. Dále chci zjistit, jak hodnotí své bývalé členství a léta strávená v této organizaci, zda vnímají tato léta jako pozitivní přínos a zda získané dovednosti uplatní ve svém životě. Důležité bude také zjištění, jestli by doporučili svým dětem Junáka navštěvovat.

Ve skautu jsem působila od dětství a jsem jeho členkou až do dneška. Se skautskými ideály jsem se seznámila v roce 1968 jako osmileté dítě. Absolvovala jsem pouze dva skautské tábory, když byla organizace v roce 1970 zrušena. Ale tyto dva roky ve mně zanechaly takové vzpomínky, že jsem aktivně stála u zrodu této organizace v roce 1989- 1990 a byla jsem jednou ze zakládajících členek střediska Junáka Týn nad Vltavou. Pracovala jsem aktivně jako vedoucí dívčí družiny Berušky více jak 10 let. Později jsem pomáhala jako hospodář střediska. Působení v této organizaci bez nadsázky ovlivnilo celý můj život i život mé rodiny. Do skautské organizace jsem přivedla i své dvě děti a tím se skaut stal trvalou součástí mého života. Díky němu jsem získala mnoho zkušeností, dovedností, zážitků a hlavně kamarádů, což je přínosem pro můj život.

Skauting je největší mezinárodní organizací pro děti a mládež, všichni skauti a skautky na celém světě ctí tytéž hodnoty. Skauting se snaží o rozvoj každého jednotlivce, o rozvoj dovedností a vytváření hodnotového systému. Vychovává k soběstačnosti a k proaktivnímu působení ve světě. Skauting je organizací, která má co svým členům nabídnout. Vzhledem k slábnoucímu výchovnému působení rodin, může kladně ovlivnit vývoj dětí, jejich další život a v neposlední řadě vyplnit i jejich volný čas smysluplnou a kvalitní činností.

Pracuji jako kurátorka pro mládež a jsem proto v každodenním kontaktu s problémovou mládeží. Víím tedy, že většina z nich nemá a nikdy neměla žádný vyhraněný zájem, nebyli organizováni v žádné zájmové volnočasové aktivitě. Hlavní důvod vidím v tom, že jim k tomu nebyl dán podnět z domova. Pokud do nějakých zájmových kroužků docházeli, bylo to jen chvilkově a okrajově. Ze svých zkušeností víím, že pokud se zapojili do nějakých aktivit, šlo většinou jen o zvědavost. Tato

problémová mládež nemá smysl pro zodpovědnost a nechce být při své činnosti pod dozorem. V zájmových kroužcích nemají, podle jejich vyjádření, potřebnou volnost a svobodu, nechtějí se podřizovat režimu, a proto většinou své začínající aktivity v brzké době opouštějí. Adolescenti potřebují projevat svůj vlastní názor často doprovázený provokačním chováním a drzostí, neakceptují to, co považují dospělí za významné a důležité, což vede k poměrně složitým vztahům s rodiči i učiteli. Jejich rozhodnutí bývají často unáhlená, nepromyšlená a nakonec se pak uchýlí a připoutají raději k vrstevnické skupině, která je jim bližší než rodina. Vzhledem k tomu, v jaké době žijeme, vede jejich život k experimentování s alkoholem a drogami a není ani výjimkou, že toto chování později končí i pácháním trestné činnosti.

To, že v období adolescence většina mladých lidí opouští své dosavadní organizované zájmové činnosti platí i ve skautu. Mladiství hledají nové sociální kontakty a nová dobrodružství. Opouštějí své původní záliby, ačkoliv to dříve vypadalo, že právě ty je budou směřovat určitou cestou. V té době přestávají potřebovat autoritu, která by jim ukazovala cestu, ale chtějí o své další cestě rozhodovat již sami a bez kontroly dospělých. Odcházejí a někteří ztrácejí kontakty se svými původními vedoucími i kamarády. Myslím však, že ve skautu získali „zdravý základ“ a jak s touto zkušeností naloží a zda ji využijí, záleží už jen na nich.

V tomto problémovém období je pak důležité, jakou další cestu si zvolí. Stává se, že podléhají trendům a vrstevnické skupině, která na ně má velký vliv. Podobně se tomu děje i v rodině, kdy se rodiče chovají autoritativně, chtějí v dobré víře svým dětem pomoci nalézt cestu. Ti to však odmítají a dochází tak ke generačním střetům, které vedou ze strany mladistvých často bohužel až k nenávisti rodičů a k narušení rodinných vztahů. Naštěstí to však bývá jen krátkodobá záležitost. Velmi záleží na tom, jaký mají základ z rodiny, zda jsou obklopeni lidmi, kterým důvěřují, jestli se mají kam vrátit.

Žiji v menším městě a mám tak často přehled o dalším vývoji těch, kteří působili ve skautské organizaci. Mohu říci, že jejich vzájemné kamarádství a nakonec i přátelský vztah s námi vedoucími u většiny z nich přetrvává po celý život. Tím, že razíme teorii, že ve skautu jsou si všichni rovni, mnozí z nich v nás získali důvěru už v dětství, vytvořilo se mezi námi trvalé přátelské pouto. Jsme si vzájemně blízcí i nyní v době jejich dospělosti, spojuje nás množství příběhů a zážitků, které jsme společně prožili a jsme schopni si vzájemně pomoci i v různých svízelných situacích. Čímž zároveň naplňujeme tzv. Denní příkaz: Pro každého skauta na světě platí požadavek “Vykonat

denně alespoň jeden dobrý skutek“. Je to vlastně praktické plnění čtvrtého bodu zákona, prokazuje tím přátelství všem lidem dobré vůle.

V první teoretické části se budu zabývat historií, vznikem a vývojem skautingu, základními myšlenkami a posláním skautského hnutí. Dále pak didaktickými principy a ideály skautské výchovy. Druhá část se rovněž v teoretické rovině zabývá morálkou, hodnotou a kvalitou života mladého člověka.

V praktické části bude proveden průzkum dotazníkovým šetřením. Cílem výzkumu je zjistit a zhodnotit celkový přínos skautingu a jeho vliv na další život mladistvých v dnešní době. Chtěla bych zjistit, jak působení ve skautu ovlivnilo jejich další život. Zda se řídí hodnotami, které jim byly vštěpovány v době působení ve skautském oddíle i v pozdějším věku. Zajímavé bude i zjištění kdo je do organizace přivedl, jak tam dlouho působili a zda by toto doporučili i svým dětem. Vyhodnotím dotazníky ohledně jejich názoru s odstupem času na působení v skautingu, co pro ně členství v organizaci znamená a jak je ovlivnilo. Dále provedu rozhovor se skupinkou adolescentů, kteří ve skautu nikdy nepůsobili. Otázky budou směřovány na to, jak oni mají vyplněný svůj volný čas a jak nahlíží na skautskou organizaci.

V závěru je uveden souhrn literatury, která byla podkladem mé práce. Za základní pilíře je možné považovat knihu *Základy junáctví* od Antonína Benjamína Svojsíka, příručku *Úsvit českého junáctví* od Rudolfa Plajnera a dále knihy Václava Břicháčka *Skautský oddíl I., II, Poselství skautské výchovy* a *Čekatelská zkouška*.

1. Teoretická část - vývoj organizace a jejích hodnot

1.1. Co je to skauting

Skauting je výchovné hnutí usilující svébytnými metodami, přiměřenými věku, zájmům a potřebám mládeže o všestranný rozvoj člověka, který by byl připraven zvládat složité životní situace osobní i skupinové a zasahovat aktivně do života ve světě. Hra plná smíchu a překvapení, společných činností, úspěchů i porážek. Ale není to jen obyčejná hra, je to hra, která má cíl: vychovat chlapce a děvčata tělesně zdatné a otužilé, zručné, duševně rozvinuté, citově bohaté, morálně vyspělé, duchovně probuzené a ochotné pomáhat všude, kde je pomoci zapotřebí. Je to také tvorba životního stylu, který se vyznačuje především kladných vztahů mezi lidmi, zprvu na dětské úrovni, později i mezi dospělými (Břicháček, 1992, s. 9).

Skauting staví před člověka mnohé příležitosti:

- Být jedním z týmu, mít kamarády
- Prožívat život naplno, smysluplně, kvalitně a zajímavě
- Rozvoj osobnosti
- Být prospěšný svému okolí
- Hledat si vhodný směr pro svůj život

Skauting je celosvětově největší výchovné hnutí pro děti a mladé lidi. Umožňuje jim žít a dělat věci společně a staví před ně příležitosti, které jsou zároveň zábavou, hrou – a zároveň způsobem, jak poznávat nové věci skaut.on-line.

Ve skautingu máme možnost získat řadu sociálních dovedností – schopnost mluvit před lidmi a umění naslouchat ostatním, schopnost být otevřený vůči druhým a umět s nimi spolupracovat. Skauting je také hrou, která se snaží o vychování člověka zdatného, zručného a duševně rozvinutého. Jedním z hlavních cílů je umět se o sebe postarat, brát život do vlastních rukou, umět žít v souhře s přírodou a převzít odpovědnost sám za sebe. Ve skautingu se lidé učí dělat to co je smysluplné, odpovídat za své činy a vést svůj život správným směrem. Skauting dává příležitost vstoupit do dospělosti jako člověk, který ví o svých kvalitách a ví, co chce. Cílem skautingu je vychovat člověka, který může být pilířem společnosti. *Vždycky se ubírej cestou*

nejkratší a nejkratší cesta vede ve shodě přírodou, čímž pak všechny tvé řeči i skutky jsou zároveň ve shodě se zdravým rozumem (Antoninus, 1975,s.60).

1.2. Český skauting

Junák – svaz skautů a skautek ČR je dobrovolné, nezávislé a nepolitické sdružení ve smyslu zákona 83/90 Sb. sdružující své členy a členky bez rozdílu národnosti, náboženského vyznání, politického přesvědčení, rasy nebo jiných rozdílů. Skautské oddíly působí ve více než tisíci městech a vesnicích po celé naší zemi. Sdružují jak chlapce i děvčata od šesti let ve třech věkových kategoriích. O program oddílů se stará několik tisíc dobrovolných vedoucích a činovníků [skaut.on-line].

Skauting vznikl v naší zemi r. 1911. Od té doby touto organizací prošlo půl milionu lidí, mezi nimi i řada významných osobností naší republiky. Dnes má kolem 45 000 členů. Své členy řadí do tří věkových skupin: světlušky a vlčata (6-10 let), skauti a skautky (10-15 let) a rangers a roveři (nad 15 let). Starší skauti, ať už aktivně pracující v organizaci nebo pouze Ti s formálním členstvím, jsou registrováni v oddíle Oldskautů. Skauting České republiky je členem mezinárodních skautských organizací a dobyt si uznání v mezinárodních organizacích i státních institucích. Skauting byl u nás celkem třikrát zakázán nedemokratickými režimy, které se dostaly k moci. I přesto, že byla organizace zakázána, skautské hnutí žilo dál pod různými krycími jmény.

1.3. Skauting je mezinárodní hnutí

Skautské hnutí existuje v současné době ve 216 zemích světa, má přes 40 milionů členů a považuje se za největší mezinárodní organizaci, která soustřeďuje děti a mládež. Skauti a skautky na celém světě se řídí stejným skautským zákonem. Jedním z hlavních cílů skautingu je maximální rozvoj jednotlivce a jeho proaktivní působení ve světě.

Členové jsou vedeni skautskou výchovnou metodikou, což je systém výchovy a sebevýchovy směřující k upevňování charakteru, vytváření hodnotového systému, rozvoji dovedností a znalostí.

Skauting má za sebou sto let své existence. Tento výchovný systém umožňuje přizpůsobovat se měnícím se potřebám lidí a společnosti. Snaží se o to být stále atraktivní pro ty, kterým patří – pro děti a mladé lidi.

Skauting zaujal mladé lidi na celém světě a překročil všechny myslitelné hranice. Je otevřen lidem všech kultur, náboženství, i národů. Dospělí a děti se

ve skautském oddíle stávají partnery, vzájemně se od sebe učí a překonávají tak hranice věkové a generační. Díky všestrannosti skautského výchovného programu si zde každý může najít to své [skaut.on-line].

1.4. Historie a vznik skautingu

Potřeba přirozené výchovy, užšího přimknutí se k přírodě, přiblížení školy a výchovy vůbec skutečnému životu byla pocíťována moderním lidstvem stále intenzivněji. Celá řada pokusů v tomto směru se objevila, aby zastavila vzrůstající se úpadek rasový, klesání tělesné i duševní zdatnosti, zejména ve městech. Pokusy tyto vrcholily v institucích, jež vznikaly v Americe a Anglii a jež jsou nám před jinými vzorem pro zřizování družin junáckých. V Americe se tyto snahy upínají k jménu Ernest Thompson Seton (Svojsík, 1991, s. 19). Tento americký spisovatel, malíř a lovec se stal známý pro své překvapující znalosti přírody a zvířat, žil v nejužším styku se zvířaty, pozoroval je a učil se jim rozumět. Seton cvičil své čety „Woodcraft Indians“ - Indiány lesní moudrosti v Americe. Učil je pozorování, žít v přírodě a zákonům skautů. Byl nevířitelným znalcem dětské duše a hravě si získal i nejspustlejšího hochu americké ulice. Uměl si získat pokleslá individua amerických velkoměst, navrátil je k životu a učinil z nich užitečné členy lidské společnosti. Celý jeho výchovný systém je založený na získání důvěry, úcty a lásky mládeže. Hlásal, že teprve pak je možno mládež vyučovat a vychovávat v zásadách, jež uznáváme za správné a prospěšné. Jeho názory o výchově jsou zdravé a zajímavé. Pochopil, že suché poučování mládež nenadchne, proto zavedl různé obřady při přijetí hochu do družiny. Důležité porady a rozhovory vedl okolo ohně, čímž dodával akci vážnost a důležitost. Nejvyšším jeho cílem bylo podporování intelektuálních, morálních a fyzických sil mládeže. Mnoho z jeho myšlenek, cvičení a her i celkového zřízení přejal anglický generál Sir Robert Baden-Powell, který je považován za zakladatele světového skautingu. Ten vznikl v roce 1907 ve Velké Británii. Je těžké soudit, kdo z těchto dvou osobností má větší zásluhy. Romantičnost, poetičnost a láska k přírodě jsou především zásluhou Setonovou. Pořádek, kázeň a organizace jsou dílem Powellovým. Oba dva pak byli výbornými, praktickými psychology i pedagogy.

Sir Robert Baden-Powell prožil jako důstojník dvacet pět let v anglických koloniích v Africe. Aktivně se účastnil války s Bury. Těžce nesl prohry své armády a vlasti – světové říše britské, která válčila několik let a musela nasadit do války skoro milion vojáků, než zdolala hlouček několika tisíc Burů – mužů, žen a dětí. Uvědomil si,

že se anglický voják nedokáže pohybovat v přírodě a postarat se o sebe v obtížných podmínkách, na rozdíl od domorodých mužů, žen i dětí. Usoudil, že evropské děti potřebují výchovu v přírodě, v malých skupinách, ve kterých se sami organizují, připravují si program. Odtud se pak odvíjelo jeho úsilí o vytvoření nové organizace a o formulování jejího poslání, výchovného programu i metod činnosti (Břicháček, 1998,s.7). Chtěl tedy vychovávat mládež svého národa tak, aby získala ty vlastnosti, které Burům pomohly v boji proti Angličanům. Byla to především zvyklost života v přírodě, otužilost, tělesná zdatnost, schopnosti zrakové a znalost terénu. Baden Powell měl však i jiný obrovský vzor scoutingu – japonské rytířství Bušido. Podklad vysokého mravního stanoviska starého i moderního Japonska, byl dílem rytířstva japonského, samurajů, kteří v mnohém ohledu budou i našim junákům vzorem (Svojsík, 1991,s.28). Odsud také vzniklo skautské heslo „Bud' připraven“. Programová náplň výchovy Baden Powell se u mládeže ujala. Když zjistil, že se o jeho činnost zajímají i dívky, spolu se svou manželkou náplň činnosti obohatil i pro ně.

Skautské hnutí se postupně šířilo do dalších států, kde bylo různě formováno a ovlivňováno dalšími osobnostmi. Seton zdůrazňoval význam osobního vzoru při výchově. Mladí lidé by se měli tímto vzorem inspirovat, měli by mít před očima jeho dílo. Mezi vzory u nás a nepochybně i v celé Evropě patří Jan Amos Komenský, velký myslitel, vychovatel i člověk. Zanechal po sobě rozsáhlé dílo, ve kterém je stále mnoho živých a neuskutečněných myšlenek. Nejpodivuhodnější na jeho spisech je ta skutečnost, že myšlenkově předběhl svou dobu o několik staletí. Vytyčil jasný program výchovy dětí a mládeže, dodnes bohužel uskutečněný jen z malé části. Nejvíce jeho podnětů najdeme v díle Pampaedia čili Vše výchova . Zdůrazňoval v ní nutnost, aby lidé byli učeni všichni, všemu a všestranně (Břicháček,1991,s.8). V tomto díle sepsal J.A.Komenský podrobný souhrn etické moudrosti. Je až neuvěřitelné, že tyto moudrosti nalézáme o několik set let ve skautském zákonu. Např. etická moudrost J.A.Komenského „*Nežádej všeho, co vidíš*“, je obsažena v devátém bodu zákona „*Skaut je šetrný*“. K jeho názorům na vzdělávání patří přirozenost, nenásilnost, hra. Jeho cílem bylo směřování k všestranné výchově a vytvoření nové rozvinuté osobnosti. Příroda jest mu pravou učitelkou lidstva, školy jsou „*dílnami lidskosti*“ mají vychovávat pro život, aby „*nic v živobytí lidském se nedálo, čemu by žák naprosto nerozuměl*“ (Svojsík, 1991,s 16).

Dalším velkým vzorem pro skauty je Jeana Jacques Rousseau. Hlavní hlasatel přirozenosti ve výchově v 18. století. Volá lidstvo od kultury a společnosti do přírody

a stavu přírodního (Svojsík, 1991, s.16). Jeho myšlenky, že člověk byl v přirozeném stavu šťastný. Dále, že vznik osobního vlastnictví, je příčinou jeho neštěstí a nerovnosti mezi lidmi, nebo že člověk se rodí v zásadě dobrý, kazí ho až společnost, která ho odsouvá od přírody a jeho přirozenosti, jsou myšlenkové základy, na který je postavena řada principů skautské výchovy. Je nesporné, že se od dob Rousseauových až do dnešní doby ozývá v pedagogice trvalé volání po návratu k přírodě, po výchově přirozené (Plajner, 1992,s.15).

Významný sokolský činovník a středoškolský profesor a učitel tělocviku Antonín Benjamin Svojsík se původně o skautském hnutí dozvěděl v r. 1911 z novinového útržku. V témže roce ho jej skautské hnutí upozornil T.G.Masaryk, ten při vzájemné rozmluvě poukazuje na jeho mimořádné klady a výchovné přednosti. A.B.Svojsík jel do Anglie, kde se seznámil se skautingem, navštívil tam několik táborů a po svém návratu začal přizpůsobovat skautské myšlenky pro českou mládež a na české poměry. Zaměřil se hlavně na silné citové prožitky z přírody a položil tak základní kámen naší výchovné metodiky – skautskou družinu. Formuloval základní skautské ctnosti jako je skromnost, sebezdokonalování, přátelství, pevná vůle, mravní zásady, spořivost, které vložil do skautského zákona a slibu.,,V Baden-Powellově skautingu našel jsem realizování mnohou neurčitou vidinu, jež vznášela se před mýma očima, když přemýšlel jsem o nutnosti radikálních reforem ve výchově naší mládeže. Idylicky krásné scény ze života skautů v lesích, ušlechtilost, bezvadnost, vystupování, opravdovost v každé práci ať duševní , ať tělesné, horlivost v konání dobra, energie a čistá, jasná duše zírající z jejich očí, nepřipouštění ani zdání klamu. S opravdovou láskou a přesvědčením o jejich nezbytnosti pro naši mládež i s nadějí v nejlepší výsledky ujal jsem se přípravných prací. U jednotlivců, kteří tuto reformu již od počátku se zájmem sledovali jsem našel potvrzení svých pozorování a povzbuzení,. Byli to zejména pp.vl.rada Bílý, prof. Čáda, isp. Klenka a poslanci Dr. Kramář a Dr. Masaryk (Břicháček, 1991, s 12).

A. B. Svojsík tedy založil českou skautkou organizaci v roce 1911 a na její podporu zapsal v r. 1912 knihu Základy junáctví, čímž položil základy českému junáctví. V říjnu 1918 se skauti jako jedni z prvních přihlásili „do služby“ Československé republiky. Velkou oporu a přízeň získal nový Svaz junáku – skautů ČR v samotném prezidentovi T.G.Masarykovi. Velmi úspěšný rozkvět organizace ukončila nacistická okupace v roce 1940, kdy K.H.Frank podepsal dekret o rozpuštění Junáka. Mnoho jeho příznivců a odvážlivců však zastávali a dále propagovali myšlenky

skautingu v ilegálním odboji doma i v zahraničí. Přes sedm set z nich za věrnost skautu zaplatilo svým životem. Mnozí pokračovali ve své činnosti a propagaci dále v ilegalitě pod hlavičkou Klubu českých turistů, nebo ve Foglarových čtenářských klubech Mladého hlasatele. Skautské hnutí se u nás začalo opět veřejně probouzet a působit pod tradičním názvem až po osvobození v roce 1945. V této poválečné době pracovalo ve skautingu u nás s velkým nadšením přes čtvrt miliónů členů. Skaut byl tehdy v obrovském rozvoji, který ale bohužel pozastavil komunistický puč v roce 1948. S nástupem stalinského komunismu se stala řada skautských činovníků obětí politických procesů a byla poté vězněna v komunistických žalářích. V roce 1950 byl Junák podruhé zrušen a zakázán.

Obnova činnosti Junáka pak nastala potřetí v roce 1968 za Pražského jara, ale bohužel jen na velmi krátkou dobu. Rozmach a nástup dětí do organizace byl obrovský, ale v roce 1970 po letních táborech byl násilně ukončen. Organizace byla zrušena Ministerstvem vnitra ČSSR a byla pohlcena Pionýrskou organizací.

I přes všechny tyto překážky žila skautská myšlenka v lidech dál a její ideály přežívaly. Organizace jako taková byla zakázána a postavena mimo zákon, ale ne skautské hnutí, to žilo dál v různých jiných organizacích věrných skautským myšlenkám. Oddíly pracovaly pod různými krycími jmény. Nejčastěji se schovávaly pod různé organizace, jako ochránci přírody a žil v nich dál duch skautingu. K životu se skautské hnutí probudilo znovu až v letech 1989 – 1990. Byl jako první ze všech zakázaných organizací obnoven a mohl začít svobodně pracovat pro rozvoj naší mládeže. Po rozdělení Československa vznikla česká skautská organizace, která přijala a dodnes má název Junák – svaz skautů a skautek ČR. *...každá demokratická společnost potřebuje čestné, zodpovědné lidi – pro každou totalitu jsou takoví lidé postrachem....* [skaut.on-line].

Skautskými oddíly u nás od začátku jeho působení u nás doby prošlo na půl milionu lidí, mezi nimi i řada později významných osobností z různých oborů, např. E. Beneš, J. Wolker, Olga Havlová, F.A. Esltner, Jaroslav Foglar, František Nepil, Miloš Forman a další. Dnes má Junák – svaz skautů a skautek ČR 45 tisíc členů, z toho je asi 14 tisíc členů jsou dospělí lidé. Je největší výchovnou organizací v České republice. Svou činností a výchovou mladých lidí si vydobyl výjimečné postavení a uznání u státních institucí, respektovaných organizací a významných osobností.

Skauting je výchova pro život. Doplnuje školu a rodinu, uspokojuje ty potřeby mladého člověka, které tyto instituce uspokojit nedovedou (Bozděch, 1996, s.60).

1.5. Myšlenkové základy skautingu

Při rozboru českých duchovních děl došel T.G.Masaryk k závěru, že státy se udržují těmi ideály, v jejichž znamení vznikaly. Platí to i o různých hnutích. Skauting vznikl jako výchovné hnutí v prvních létech 20. století a v jeho české podobě má tři základní vývojové kořeny.

Větev anglická, jejíž zakladatel R.Baden-Powell se opíral se o dvě velké tradice anglického myšlení, a to o anglický utilitarismus (snaha o užitečnost a požadavek docílit co největší blaho pro co největší počet lidí) a o tradici anglické demokracie, která se vyvíjela po 200 let.

Větev americká, jež byla založena na americkém myšlení 19. století. To usilovalo o návrat člověka do přírody jako do vlastního domova. Indián nám zanechal svá poselství: Byl velký prorok života v přírodě. Byl mistrem lesní moudrosti. Hlásal posvátnou povinnost ctít, zkrášlovat a zdokonalovat své tělo a hledal ve všem krásu. (Seton, 1991, s 11).

Větev česká, která vychází z tradice národního obrození. Toto obrození probíhalo v 19. století rozvojem národní kultury a politiky, a to většinou prostřednictvím malých, vlasteneckých skupin. A.B.Svojsík, vzdělaný profesor,cestovatel a rozený vychovatel tuto tradici dobře znal a když se v Americe seznámil se skautingem, nepřevzal mechanicky cizí vzory. Opřel se o rozbor potřeb českých dětí i české společnosti a získal ke spolupráci řadu předních představitelů tehdejší vědy a kultury (Břicháček, 1998, s.7).

Není jednoduché definovat, co je to skauting. Podle V. Břicháčka je skauting poselství všestranné výchovy – v kruhu svých vrstevníků a uprostřed přírody. Skauting je výchovné hnutí usilující svébytnými metodami, přiměřenými věku, zájmům i potřebám mládeže, o všestranný rozvoj člověka, který by byl připraven zvládat složité životní situace osobní i skupinové a zasahovat aktivně do života ve světě. Jde ale i o jistý životní styl, který se postupně vytváří a provází jedince po celý život v duchu zásady „jednou skautem – navždy skautem“. Základní myšlenkový systém skautské výchovy je obsažen ve slibu, zákonu, heslu i požadavku dobrého skutku (Břicháček, 1992, s.9).

Skauti a skautky celého světa se hlásí ke stejným ideálům a řídí se stejnými zákony. Skautský zákon je zdroj skautské etiky. Jeho obsahem je příklad, jak se chovat, jak myslet, mluvit a jednat. Jsou to zásady, které by si měl každý osvojit a pak se jimi

řídít po celý zbytek svého života. Tyto povinnosti se konkretizují v následujícím desateru, které má základ v desateru křesťanském. Desatero by mělo mezi slušnými lidmi přetrvávat věčně, ať už jsou křesťany, či ateisty. Skauting si stanovil desatero vlastní, které by mělo být pilířem při sebezdokonalování. Tento kodex ctností skautových mluví, myslím, za jakkoli rozsáhlé úvahy, ba mluví za vše (A.B.Svojsík, 1991, s.49).

Skautský zákon

1.	<i>Skaut je pravdomluvný</i>
2.	<i>Skaut je věrný a oddaný</i>
3.	<i>Skaut je prospěšný a pomáhá jiným</i>
4.	<i>Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta</i>
5.	<i>Skaut je zdvořilý</i>
6.	<i>Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských</i>
7.	<i>Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců</i>
8.	<i>Skaut je veselý myslí</i>
9.	<i>Skaut je hospodárný</i>
10.	<i>Skaut je čistý v myšlenkách, slovech i skutcích</i>

Již Markus Aurelius Antoninus, římský císař ve 2.stol n.l. řekl :*“Nikdo Ti nezabrání žít podle řádu tvé přirozenosti a nic se ti nepříhoda proti řádu vesmírné přírody“* (Antoninus, 1975, s 87).

1.6. Didaktické principy a ideály skautské výchovy

Již od samých začátků skautingu vznikala originální výchovná metodika, podle které se řídíme dodnes. Vychází z přirozených zájmů a potřeb dětí. Zakladatel Baden-Powell formuloval základní výchovný princip takto: Chlapec chce něco dělat a my ho k tomu povzbuzujeme tím, že mu naznačíme vhodný směr a dáme příležitost, aby dále všechno dělal po svém (Břicháček, 1992, s.68). Z tohoto lze odvodit celkový styl práce i metodiku skautské výchovy. Dospělý vůdce má zcela jiný charakter než v ostatních výchovných institucích. Není potlačena jeho role, ale jeho úkolem není ani direktivně určovat a nařizovat. Musí mít však jasný cíl, k jehož uskutečňování směřuje neustálý dialog mezi ním a dětmi. Skaut je tak podněcován a nenásilně směřován k pozitivní

činnosti. Na této cestě může skauty úspěšně vést vůdce, který si k nim vytvoří aktivní a pozitivní vztah.

- Vůdce přistupuje k dětem s respektem, starostlivě o ně pečuje a ctí „lidskou dimenzi v dítěti“
- Musí být empatický a musí se umět s porozuměním vcítit do duševního života dětí. Děti se tak cítí bezpečněji a jistěji.
- Vůdce se chová zcela přirozeně a upřímně, nestylizuje se do žádné role. Tím vznikají přirozené a reálné vztahy mezi lidmi.

Základní principy skautských základů:

- **Světové bratrství a sesterství** – vytváření pevných a přátelských vztahů mezi dětmi je dobrý základ pro budoucnost a vznik kladných sociálních vztahů a pevných sítí mezi dospělými.

- **Pozitivní činy** jako základ humanitního chování. Každodenní vykonání dobrého skutku je dobrým výchovným prvkem. Umět pomáhat druhým bez nároku na odměnu pouze s vědomím řádně splněné povinnosti. Pochopení ideálů humanitních nezůstává jen teorií, ale přeměňuje se v praktické činnosti. Náš skauting přijal tento ideál od Masaryka a prohlášením A.B.Svojsíka se zavázal k jeho uskutečňování (Břicháček, 1991,s.17). Jestliže jsi prokázal dobro a někdo jiný dobra zakusil, proč se jako pošetilec sháníš navíc ještě po třetím – po slávě dobrodince nebo dokonce po odplatě? (Antoninus, 1975,s.101).

- **Duchovní rozměry** – Křesťanská tradice nám může objasnit nejen obsah ideologie skautingu, ale i její důvody a základy. Skauting své ideály a hodnoty čerpal právě z této tradice. Mnoho zákonů křesťanství se odráží ve skautském zákonu, kterým se správný skaut řídí. Hledání duchovního rozměru života může mít celou řadu různých forem jako společné zážitky, prožívání krásy přírody, překonání sebe sama. Patří sem i nezištná pomoc někomu jinému a vůbec pochopení toho, co je mravnost a chápání jak ji uskutečňovat. Povinnost k bohu je v současné době chápána jak povinnost hledat v životě vyšší hodnoty než materiální [skaut.on-line].

- **Pozitivní vztah k přírodě.** Život v přírodě je prostředkem k jejímu bližšímu poznání ale i k její ochraně. Pokud pochopíme procesy, které v přírodě probíhají zjistíme, že jsme vlastně pouze její součástí. Příroda byla vždy pro skauta druhým domovem, proto ji důvěrně poznává a chrání ji.

Mnoho ideálů, kterým lidstvo v historii věřilo, se rozplynulo – třeba proto, že je nekriticky přejímalo nebo špatně pochopilo. I naše výchovné ideály je třeba vystavovat kritickému přezkoumání a opakovaně se ptát, zda jdeme správnou cestou, zda nepodléháme iluzím či zda neumrtvujeme velké úkoly malicherným hašteřením nebo nereálnými iluzemi (Břicháček, 1991, s 19).

1.7. Skauting a současnost

Současný český skauting má „oficiálního“ a asi jediného velkého autora v této oblasti a tím je Václav Břicháček. Ten se ve svých dílech zaměřuje na význam a podstatu skautingu se zaměřením na jeho etickou rovinu. Za největší současný problém vidí rozbití mravních hodnot a jejich nápravu vidí jako podstatný úkol pro skauting. Skauting by měl mladé lidi naučit rozlišovat pravé životní hodnoty od hodnot falešných (Břicháček, 1992, str.10).

Mládež má v současné době mnoho alternativ a lákadel, jak strávit svůj volný čas. Život a mravy jsou uvolněnější, poklesla úcta k autoritám a je zde otázka, zda má skauting v současné době vůbec smysl. Pokud se chce přizpůsobit dnešní době a dnešním dětem je zapotřebí změn. Nelze dělat komplexní program tak, jak tomu bylo v době jeho založení. Chce-li být člověk v něčem dobrý, musí si vybrat svůj konkrétní zájem. Vznikají tak specializované oddíly např. se zaměřením na ekologii, křesťanství, počítače nebo různé druhy sportu. K tomu je ale zapotřebí, aby do vedení organizací a oddílů nastoupili mladí lidé. Je zapotřebí i změn samotné organizace. Věřím, že je mnoho mladých lidí, kteří jsou vychováni ve skautském duchu a natolik se „nakazili“ hodnotami skautingu, že budou ochotni vést nové členy.

Pro dnešní dobu jsou charakteristické následující základní myšlenky Junáka:

1. Morální výchova a vytváření cest duchovního rozměru skautingu
2. Výchova dětí dětmi v malých skupinách
3. Vztah k přírodě se silným aspektem ekologickým
4. Činnost a hra jako základní metodiky učení
5. Ideály demokracie, spojené s uskutečňováním občanské společnosti
6. Mezinárodní skauting jako cesta k přátelství dětí různých ras, náboženství, kultur i jazyků

2. Morálka, hodnoty a kvalita života

2.1. Definice

Slovo morálka se někdy používá jako synonymum pro mravnost a etiku. Ani v běžné řeči však neznamená pouhou slušností nebo etiketu, nýbrž „něco víc“ - zásady důležitější a závažnější. Morálka je soubor principů posuzovaných z hlediska dobra a zla a řídicích chování a jednání lidí dané společnosti (Hartl, 2000, s.327). Morálka hodnotí lidské jednání z hlediska dobra a zla, a to porovnáním se svědomím člověka (Jankovský, 2003, s.22). Klasická zásada pro morálku může být „Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim“. Již J.A.Komenský uvedl ve svém šestém stupni Pansofického světla, že ke světu lidské rozumnosti náleží i svět mravní „Je velmi těžké ovládat člověka, nejnestálějšího ze všech tvorů, zato ale ovládat ho je nade vše čestné. Základem světa mravního je lidská přirozenost, umožňující každému člověku důstojný život (Somr, 1999, s.109). Na těchto základech je postaven i úkol skautské organizace. Ta má jako jeden z nejobtížnějších a nejdůležitějších cílů mravní obrodu národa, rozvíjení duchovních hodnot dětí i dospělých, šíření přátelství, vytváření kladných mezilidských vztahů a upevňování vzájemné sociální opory mezi sebou navzájem (Břicháček, 1991, s.85).

Hodnota je v sociální psychologii definována jako pojetí subjektivního ocenění nebo míra důležitosti, kterou jedinec přisuzuje určitým věcem a jevům. Z pedagogického hlediska jsou důležité hodnotové systémy mládeže a vzdělání jako společenská hodnota, tj. významnost, kterou společnost přisuzuje roli vzdělání pro život jedince a pro rozvoj společnosti (Hartl, 2000, s.77). Pojem hodnota lze použít v různorodých situacích. Lze hodnoty, které člověk má se projevují, jak v chování, tak ve způsobu života i v životním stylu každého. Lze najít univerzální pravidla chování, která jsou vždy správná a mohou být přijata jako dobrá nebo přinejmenším lepší než jejich opak? Sestavit seznam hodnot není jednoduché a výsledek bývá různorodý. Tato skutečnost je v souvislosti s tím, co je pro každého člověka důležité a co je tedy jeho skutečnou hodnotou (Eyrovi, 2000, s.16). Individuální systém hodnot má každý jedinec a utváří si jej svými zkušenostmi, životními podmínkami i vlastní aktivitou. Hodnoty také dostatečně reprezentují lidskou přirozenost. Ve srovnání s postoji, zájmy nebo míněním představují hodnoty poměrně stabilní dispozice. Avšak tyto stabilnější psychické jevy umožňují zaměření pozornosti na individuální systémy hodnot jako

na subjektivně nejvýznamnější motivy cílevědomého jednání člověka. Hodnoty mohou tedy podněcovat chování nebo představovat konečný výsledek různých vlivů na jedince. Hodnotou je pak něco, k čemu směřuje naše snaha, co vede k našemu rozvoji (Jankovský, 2003, s.42).

Hodnotový systém mládeže je hierarchicky uspořádaný seznam hodnot, který odráží důležitost hodnot sdílených určitou skupinou populace v příslušném věkovém období. Hodnotový systém současné české mládeže není odborně popsán, lze pouze předpokládat, že se vlivem nových politických a ekonomických podmínek odlišuje od dřívějšího systému. (Průcha,2009,s.78). V procesu sociálního zrání je jedinec v interakci se všemi hodnotovými systémy a se všemi se musí nějakým způsobem vyrovnat. V tom je jedinečnost, svoboda a odpovědnost jedince, k jakému hodnotovému systému se dopracuje (Sak, 2000, s.39). Podle výzkumu, který provedl v roce 1996 Petr Sak, byly na prvních místech v hodnotové hierarchii mládeže hodnoty jako je „zdraví“, „mír“ a „láska“. Pro respondenty se stalo zdraví předpokladem všech dalších aktivit a základního životního pocitu spokojenosti. Mír byl předpokladem života a rozvoje lidského společenství a láska znamenala dynamizující sílu, která motivuje k aktivitám a vede k překonávání omezenosti individuálního ega. (Sak, 2000, s. 69).

Pojem kvalita života je velmi obsáhlý a komplikovaný pojem. Vyskytuje se v mnoha oborech jako ekonomie, sociologie, politologie, sociální práce, psychologie a další. V psychologickém slovníku je kvalita života definována jako „*vyjádření pocitu životního štěstí*“ (Hartl, 2000, s.284), přičemž štěstí je definováno jako „*pocit tělesného i duševního blaha*“ (Hartl, 2000, s.595). S kvalitou života bývá nejčastěji asociován pojem zdravotní stav, klid, spokojenost, bezpečí a blahobyt. Definice kvality života a našich potřeb vycházejí z Maslowovy hierarchie potřeb. A.H. Maslow, americký humanistický psycholog, byl přesvědčen, že člověk je v podstatě dobrý a že jeho seberealizace je zásadně pozitivní proces. Na základě tohoto přesvědčení udělal důležitý krok z filozofického a historického hlediska. Zařadil hodnotovou orientaci člověka, jeho úsilí o spravedlnost, pravdu a další kulturní hodnoty, do kategorie potřeb spolu se základními biologickými a psychologickými potřebami (Říčan, 1989, s.5). Z toho vyplývá, že naplnění základních fyziologických potřeb je předpokladem k uspokojení potřeb vyšších. Mezi nižší potřeby zařazuje Maslow potřeby fyziologické, které zajišťují celkové přežití. Mezi vyšší pak potřeby bezpečí a jistoty, náležitosti a lásky, potřeba úcty a uznání a seberealizace je stavěna jako potřeba nejvyšší. Ty zajišťují

duševní pohodu a rozvoj osobnosti. Nižší potřeby musí být uspokojeny, aby se uplatily potřeby vyšší.

2.2. Sociální prostředí a jeho vliv na kvalitu života

Život mladistvých se pohybuje většinou mezi dvěma sociálními prostředími, a to rodinou a školou. Obě tato prostředí jsou velmi důležitou součástí každého dospívajícího dítěte a obě mají vysoký vliv, na kvalitu jeho života a tvoření morálních hodnot. Mladistvý hledá svou identitu, to znamená, že se učí poznávat sám sebe. Hledat svou identitu znamená často experimentovat (Říčan, 1989, s.237). Adolescence to je velmi těžké období, naším citlivým přístupem může být formována jeho osobnost a může být ovlivněn celý jeho život.

2.2.1. Rodina

Ve funkční rodině by mělo docházet k úspěšnému řešení problémů všech jejích členů. Pokud se mám doopravdy cítit jako hodnotný člověk, potřebuji, aby mě někdo miloval, bezpodmínečně miloval a přijímal tak, jak jsem aniž by ode mne něco chtěl nebo mě k něčemu nutil. Kdybych byl milován, protože bych se dobře choval, byl bych pod tlakem chovat se dobře pořád. Víím, že by se mi to nemuselo podařit. Proto bych tuto lásku mohl ztratit (Crabb, 1995, s.54). Dítě, a to v jakémkoliv věku, musí mít jistotu, že se může vrátit k rodičům, pokud dostane strach, setká se s neřešitelným problémem nebo i pokud zklame. Ve funkční rodině by mělo docházet ke stálému vyrovnávání vztahů uvnitř rodiny v souladu s životním cyklem všech jejích členů. Když má dítě důvěru ve své rodiče a cítí u nich jistotu a lásku, nepodléhá pak tolik silnému vlivu kamarádů. Citové vazby jsou hlavním činitelem rodinné soudržnosti i hodnotové orientace, pak snáze dochází k mezigeneračnímu hodnotovému přenosu. Velmi důležité je citové pouto mezi dětmi a rodiči. Tam, kde v rodině chybí solidní citové zázemí, podléhá pubescent vlivu vrstevníků, což může být nebezpečné. Parta mu supluje vlastní rodinu, cítí se v ní dobře, jiné autority neuznává. Záleží tedy velmi na tom, o jak kvalitní partu jde.

V současné moderní době se objevují nové jevy, který jsou z hlediska rozvoje osobnosti, zvláště morálky, velmi závažné, například diktát dětí a mládeže. Nakupuje se to, co si přejí děti, vaří se podle jejich požadavku. Rodiče se jim podvolují, protože jiné jídlo odmítají. Vybírají si sami oblečení a odmítají nosit to, co jim koupili rodiče. Diktát se vztahuje i na počítače, telefony, sportovní potřeby. Tento jev úzce souvisí

s nedostatkem v citové a v morální výchově. Řešení však není jednoduché, důležitá je spolupráce všech členů rodiny, pomoc školy a hledání jiných hodnot, než jaké nabízí konzumní společnost. Za zmínku jistě stojí i to, že rodiče jsou nyní více demokratičtější a vzdělanější a žijí sice na vyšší úrovni, ale na druhé straně není vzácným jevem nesoulad a neshody v rodinách končící rozvratem a značnou rozvodovostí (Monatová, 1998, s.73). Na utváření hodnotového systému jedince působí i hodnoty, které jsou za jednáním dospělých, i když jednající dospělý se vědomě nesnaží o tento vliv, anebo si často dokonce tento vliv na dospívajícího nepřaje. Nezáměrný, necílený přenos hodnot je funkcionální působení. Toto funkcionální působení má často silnější vliv na stavbu hodnotového systému než záměrné výchovné působení rodiče či učitele. To je dáno tím, že dospívající nechce být vychováván a mentorován. Potřebuje mít pocit svobodné volby a být aktivní. Přenos hodnot rodičů na děti proto probíhá v každodenním jednání, při řešení problémů a zvláště v náročných a krizových situacích (Sak, 2000, s.39).

2.2.2. Škola

Ve škole neprobíhá jen učení a vzdělávání, ale měly by zde být uspokojovány psychické a sociální potřeby osobnosti. V třídním kolektivu hraje velmi důležitou roli učitel. Již T.G.Masaryk hodnotil vysoce vliv školní výchovy a plně doceňoval působení učitele na každého žáka s přihlídnutím k jeho individuálním odlišnostem (Monatová, 1998, s.71). *“Vemte výchovu ze stránky zdravotní, výchovu dětí úchylných nebo méně nadaných, výchovu dětí zpustlých: říká se, že dobrá škola ušetří peníze za kriminál, špitál a chudobinec“* (T.G.Masaryk Hovory, s.25). Pro dospívání je často charakteristické odmítání podřízených rolí. Děti bývají často kritické k jakýmkoliv autoritám. Polemizují s názory dospělých, a to je uspokojuje, protože si tak utvrzují hodnotu vlastních schopností. Chtějí se autoritou stát. Bojují o uznání dospělých a vyžadují rovnoprávnost všech. Právě ve skautu, kde platí jedno z pravidel „všichni jsme se rovni“, se děti cítí dobře. Všichni mají stejná práva a povinnosti, společně pracují, jeden pro druhého, pomáhají si navzájem a pak společně odpočívají a baví se. Děti si velmi váží toho, že se mohou podílet na rozhodování a odpovědnosti. J.A.Komenský byl přesvědčen, že školy mají být dílnami lidskosti, aby se mohla rozvíjet u dětí mravnost.

2.2.3. Volnočasové aktivity

Za volnočasovou aktivitu považujeme čas, který máme po splnění pracovních i mimopracovních povinností. Tento čas většinou využíváme pro odpočinek, zábavu a další osobnostní rozvoj. Jeho vyplnění může navodit pocit uspokojení, radosti a potěšení. Činnost, kterou při ní děláme, si zvolíme většinou sami, lze v něm vykonávat a realizovat aktivity, které vedou ke zvyšování kvality našeho života. Vliv hodnot se odráží i při volbě volnočasových aktivit. Hodnoty zákonitě ovlivňují, chování a vystupování v soukromí, ve škole i při využití volného času. Ten, kdo bude hodnotovou orientací zaměřen na uspokojování svých potřeb, bude volit aktivity směřující na konzumní a pasivní způsob života. Adolescent je na tom s časem skutečně špatně. Především ho musí spousta prozahálet, hlavně „prokecat“ .Ve škole, ve skupince, často jen telefonem, ale tyto hovory jsou pro ně životně nutné. Řeší se při nich otázky smyslu života, získávají zkušenosti všeho druhu, nacvičuje i konverzace a umění mluvit i naslouchat, brát partnera vážně (Říčan, 1989, s.213). Dospívající vyhledává skupinu, se kterou by se ztotožnil, jde o tzv. vrstevnickou skupin. Vrstevnická skupina plní řadu důležitých funkcí. Doplnjuje a někdy i nahrazuje rodičovskou oporu. Mladistvý v ní má mnoho vzorů, se kterými se může srovnávat a soupeřit. Uvědomí si, že změny, kterými prochází on sám, neprobíhají jen u něj, ale i u ostatních. Zjišťuje, že „v tom není sám“. Členstvím ve vrstevnické skupině získávají pocit důležitosti a váženosti. Socializací ve skupině získává určité standarty chování. V případě, že rodiče pro ně v tomto období nejsou žádoucí oporou, supluje je v tomto smyslu právě vrstevníci. Kvalitní vrstevnická skupina plní svou funkci a poskytuje dospívajícímu pozitivní hodnoty. Je zde však riziko, že se dítě (a to zejména z dysfunkčních rodin) se zaplete se špatnou partou. Část mladé generace se identifikuje s nastupující konzumní společností a různým způsobem se na ni adaptuje. Část mládeže však konzumní společnost a její hodnoty odmítá a toto odmítání se promítá do alternativních životních stylů a životních cílů.

2.2.4. Vztahy s vrstevníky

V období 15-18 let má pro jedince, vzhledem ke zvýšené potřebě sociálních kontaktů a erotickým potřebám, mimořádný význam parta vrstevníků. V této době zvláště u části mládeže se může parta stát v jeho sociálním poli dominantním prvkem s důsledky pro jeho hodnotový systém. V tomto období zvýšené citlivosti může nezralý jedinec přebírat hodnoty party a jejích jedinců. Pak může docházet k radikální změně v chování

a postojích jedince, za nimiž je parta a její hodnotový systém. Rodiče pak nepoznávají vlastní dítě a někdy ho shodně se školou charakterizují zcela odlišně od aktuální situace dítěte či dospívajícího. (Sak, 2000, s.40). Vrstevnický vztah nabízí vzájemné poskytování pocitů, názorů a vzorců chování. Vztah k vrstevníkům je jednou z hlavních hybných sil pubescentního vývoje. Skupina vrstevníků, zvláště školní třída, ale i parta vytvořená kolem sportovních a jiných zájmů, má stále větší vliv (Říčan, 2004, s. 183). Mladí se ve skupině rádi napodobují, ale i soutěží o pozice. Aby byl dospívající skupinou pozitivně hodnocen a získal zde dobrou pozici, je schopen udělat mnohé (Vágnerová, 2000, s.528) Odpoutáváním od rodiny se tvoří nové vztahy, které je připravují na trvalé vztahy v dospělosti. Adolescent také touží po trvalém přátelství. Je to období významného kroku k samostatnosti: Je zde však stále potřeba výchovného vedení – opatrného, nenásilného ale pozorného. Razantní výchovné zásahy by měly být výsadou pouze výjimečných situací (Říčan, 2004). Adolescent je ve svém životě absolutista. Chce žít podle absolutních hodnotových norem a trápí se, když těchto norem není schopen dosáhnout. Podle toho také přísně soudí authority, především své rodiče, učitele a vychovatele. Tento mravní absolutismus je později překonán, ale zůstává v dospělém člověku jako citlivý odpor k polopravdě a nespravedlnosti, jako popud k neustálému hledání něčeho lepšího (Vágnerová, 2000,s.321).

3. Praktická část – dotazníkový výzkum, vyhodnocení

3.1. Cíl výzkumu

V praktické části bakalářské práce jsem se pokusila zjistit, co znamenal skaut pro ty, kteří v organizaci působili. Jak nahlízejí respondenti výzkumu na jeho přínos pro svůj další život, zda skaut ovlivnil jejich chování a morální vlastnosti. Toto bylo zjišťováno dotazníkovým šetřením.

Dále byl proveden rozhovor se skupinou klientů oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Jelikož pracuji jako kurátorka pro mládež, mou náplní je pracovat převážně s problémovou skupinou nezletilých a mladistvých. Většinou se jedná o mladistvé s poruchami chování nebo děti z nefunkčních rodin. Zajímalo mě jejich názor na skautskou organizaci a to, jak oni sami mají vyplněn svůj volný čas.

3.2. Použité metody

V rámci bakalářské práce byl proveden dotazníkový výzkum, který je důležitou součástí práce. Dotazníková metoda je shromažďování informací od dotazovaných osob a je určena pro hromadné získávání údajů. Její objektivní výsledek závisí na teoretické bázi ze které tazatel vychází a z promyšlené hypotézy, která je určujícím podkladem ke stylizaci otázek tak, aby postihovaly podstatné rysy zkoumaných jevů a procesů (Somr, 2006, s.16). Dotazník obsahuje 4 identifikační otázky, které se vztahují na věk, pohlaví, nejvyšší ukončené vzdělání a statut dotazovaných. Dalších 16 otázek jsou otázky uzavřené a polozavřené. V devíti otázkách bylo použito škálování, aby byl vyjádřen diferencovaný přístup, aby bylo možno otázky citlivěji rozlišit.

V druhé kapitole praktické části byly použity kazuistiky mladistvých, jejichž rodinné i sociální problémy jsou dlouhodobě známé, protože jsou mými klienty. Jejich výchovné problémy jsou v kazuistikách analyzovány i s uvedenými návrhy jak se situace řeší.

V závěru praktické části byl proveden rozhovor těmito mladistvými v nízkoprahovém zařízení Bongo, kde tráví velkou část svého volného času. Rozhovor byl veden na téma

3.2.1. Respondenti

Dotazovaný (respondent) má označit tu položku, která je identická s jeho názorem neuznalostí o dané věci a pokud se jedná o možnost výběru, vyžaduje se, aby určil míru jeho souhlasu či nesouhlasu (Somr, 2006, s.16).

Základní výzkumný soubor tvořili členové organizace Junák – svaz skautů a skautek České republiky. Dotazník byl distribuován mezi skauty a skautky Českobudějovicka, a to od 16 let výše. Horní věková hranice nebyla omezena. Výzkumu se účastnilo 50 respondentů. Položiténého rozhovoru se účastnily 4 děti ve věku 14-17 let.

3.2.2. Distribuce a návratnost dotazníků

Část dotazníků byla osobně předána současným a minulým členům skautu v Týně nad Vltavou. Další byly zaslány prostřednictvím elektronické pošty mezi skauty v Českých Budějovicích. Byla přidána prosba o možné rozeslání dotazníku ve svém okolí. Ti jej umístili na své www stránky. Nelze tedy s určitostí říci, kolik respondentů se mohlo s dotazníkem seznámit.

Většina dotazníků byla zpět na mou elektronickou adresu zaslána prostřednictvím elektronické pošty. Během distribuce jsem se nesečkala se žádnými obtížemi, spíše jsem byla mile překvapena kolik mě osobně neznámých lidí oslovilo a zároveň s dotazníkem zaslalo osobní poznatky o svém působení v organizaci. Také někteří připojovali prosbu, že by chtěli vědět, jaký bude výsledek výzkumu. I zde jsem se přesvědčila o tom, že skauti dovedou „táhnout za jeden provaz“ a pomáhají si navzájem.

Výzkum byl prováděn od poloviny prosince 2009 do poloviny ledna 2010.

Rozhovor se skupinkou dětí jsem nechtěla provádět v mé kanceláři, kam každý z nich občas chodí na výchovné pohovory. Zjistila jsem, že téměř všichni pravidelně navštěvují nízkoprahové zařízení Bongo, proto jsem se s nimi sešla tam.

4. Stanovení předpokladů dotazníkového šetření

Předpoklad č. 1

Většina respondentů bude hodnotit své působení ve skautské organizaci jako pozitivní a prospěšné.

Předpoklad č. 2

Velká část dotazovaných získané dovednosti a poznatky v této organizaci dále využívají ve svém životě.

Předpoklad č. 3

Za jeden z hlavních důvodů setrvání ve skautské organizaci uvede většina respondentů získané cenné přátelské vztahy navázané uvnitř organizace.

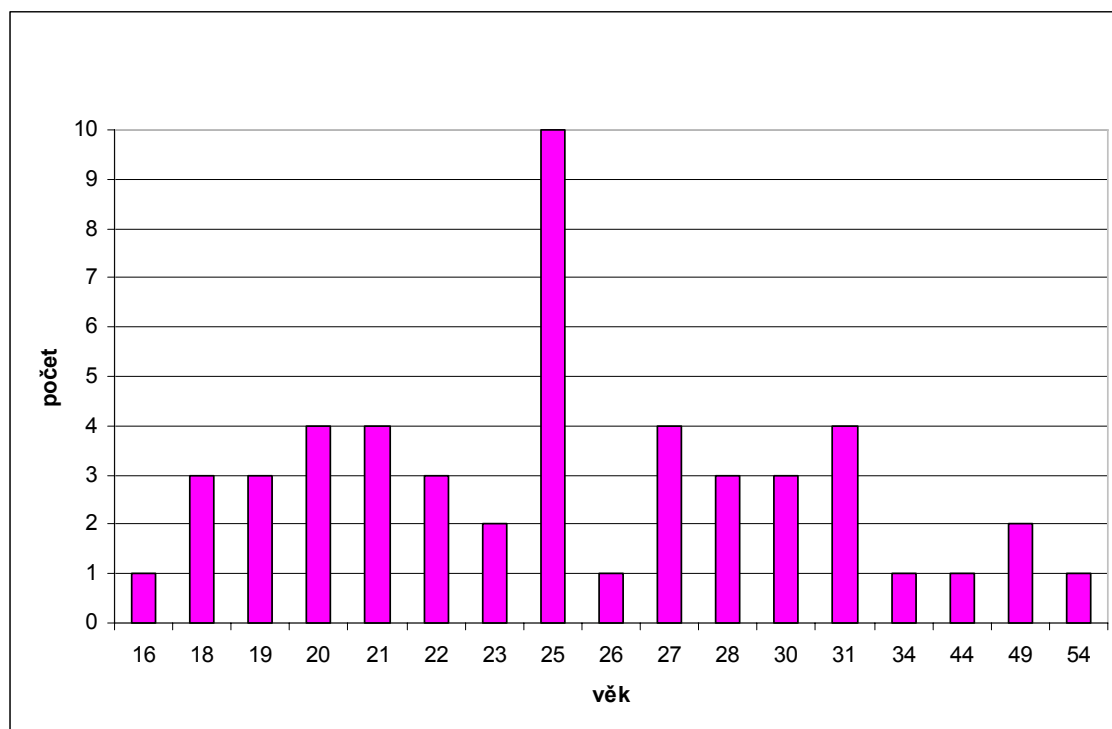
Předpoklad č. 4

Většina respondentů ne-skautů vnímá skauting s despektem.

5. Vyhodnocení dat získaných dotazníkovým šetřením

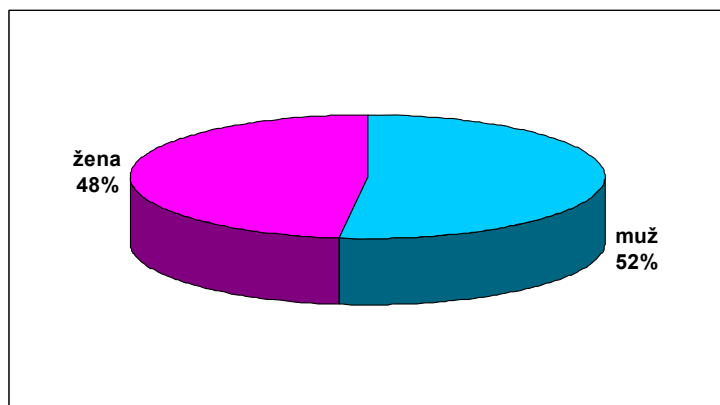
5.1. Vyhodnocení dotazníkového šetření

Graf č. 1 – Jaký je věk respondentů.

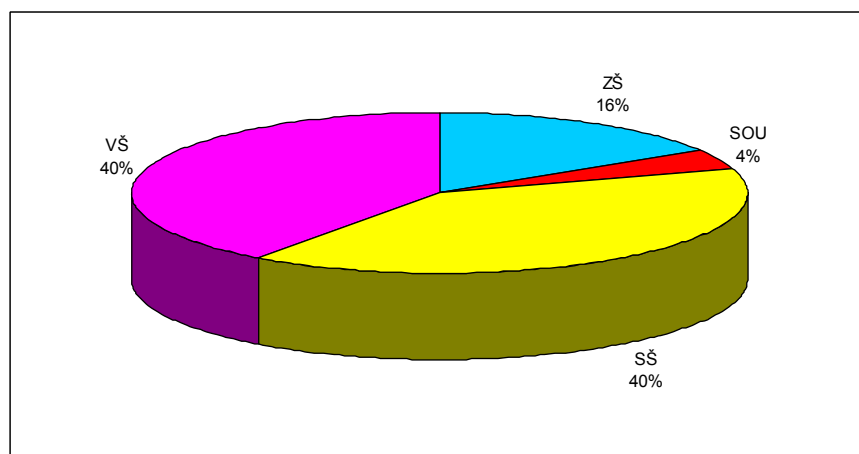
Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 50 respondentů. První otázky se týkaly identifikačních údajů. Otázka č. 1 se tázala na věk respondenta. Věk se pohyboval mezi 16-49 lety. Pouze jednomu účastníkovi je 54 let. Největší skupina byla ve věku mezi 20-31 lety. To se dá vysvětlit tím, že jde o generaci, která přišla do organizace po obnově skautingu v r. 1989 a následně několik dalších let, kdy byla tato organizace v rozkvětu.

Graf č. 2 – Struktura respondentů podle pohlaví.

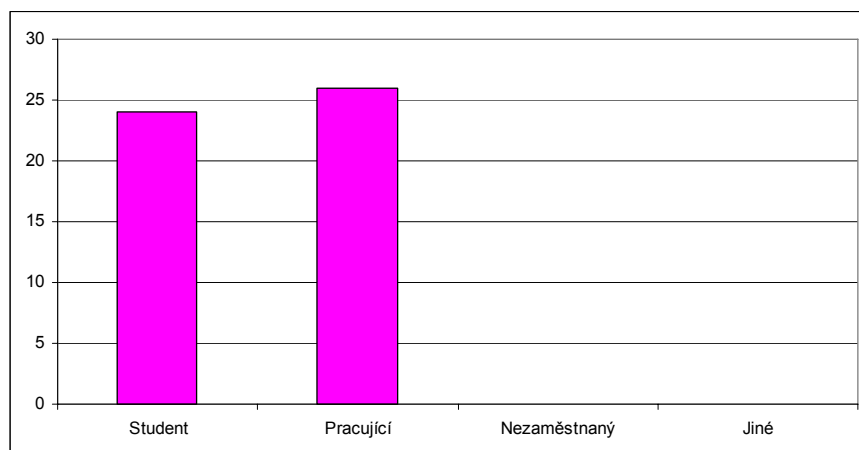
U druhé otázky ohledně pohlaví bylo zjištěno, že zastoupení mužů a žen bylo téměř vyrovnané (26 a 24).

Graf č. 3 – Nejvyšší dosažené vzdělání.

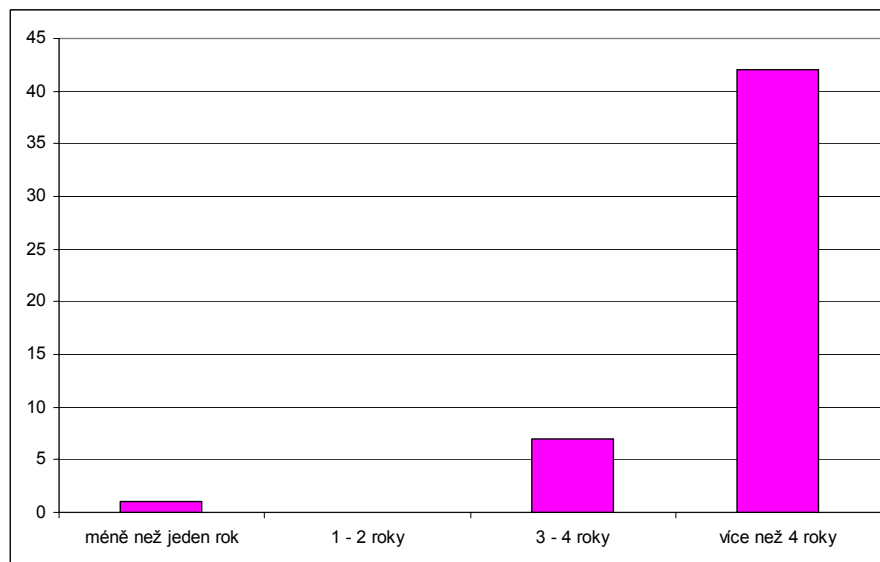
Bylo zjištěno, že všichni dotazovaní ukončili základní vzdělání. Velké procento respondentů (20) má ukončené středoškolské vzdělání a dalších (20) je vysokoškoláků.

Graf č. 4 – Současné profesní zaměření dotazovaných.

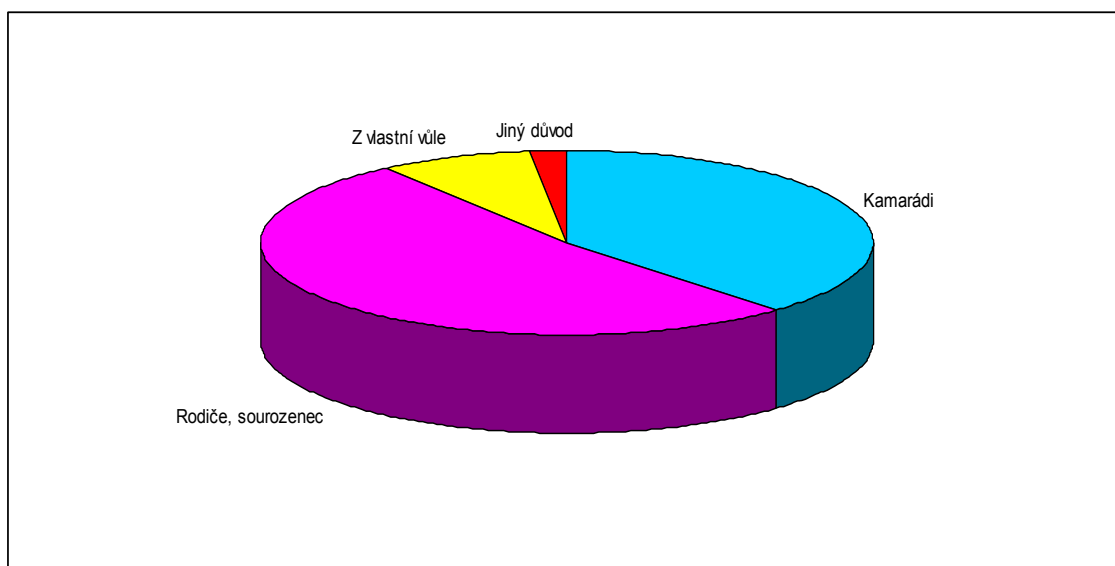
Čtvrtá otázka byla zaměřena na současné profesní zaměření respondentů. Největší procento dotazovaných (26) uvedlo, že jsou v pracovním procesu, dalších (24) jsou zatím studenti a tudíž se na svou profesi teprve připravují. Zajímavý je poznatek, že nikdo z dotazovaných není v současné době nezaměstnaný. Toto může být dle mého názoru, třebaže tato skutečnost přímo z výzkumu nevyplývá, důsledek skautské výchovy, která vede mládež k odpovědnosti za svůj život.

Graf č. 5 – Doba strávená ve skautské organizaci.

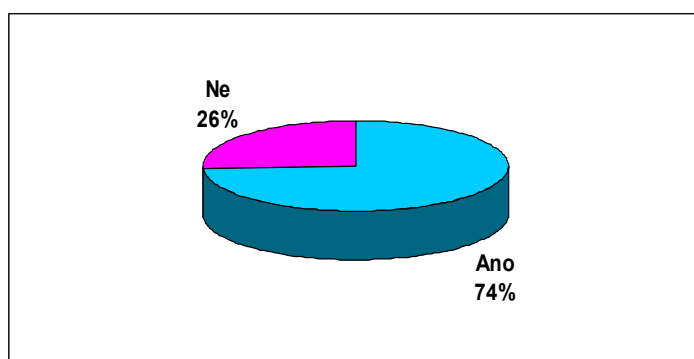
Respondenti byli tázáni, jakou dobu strávili ve skautingu. Velmi mě překvapilo, že 42 z 50 respondentů bylo nebo stále je v organizaci, a to déle jak 4 roky. Pouze jeden dotazovaný byl ve skautu méně než 1 rok.

Graf č. 6 – Kdo přivedl dotazované do skauta?

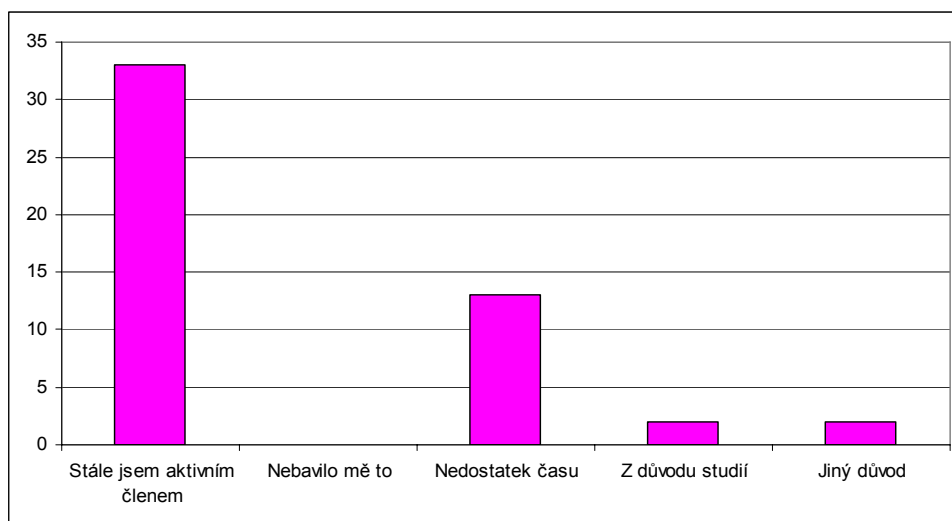
Největší počet respondentů (26) uvedlo, že do organizace je přivedli rodiče, nebo sourozenci. 19 z nich uvedlo vliv kamarádů, pouze 5 respondentů přišlo do skauta z vlastní vůle. Z toho lze usuzovat, že největší vliv na dotazované měla jeho vlastní rodina, kde již někdo v organizaci byl nebo ji dobře znal. Ti pravděpodobně považovali tuto organizaci za kvalitní nebo s ní měli vlastní zkušenosti, proto cítili potřebu přivést do skautu své dítě nebo sourozence. Rodina působila na dítě tak, aby do organizace vstoupilo.

Graf č. 7 – Dotaz na přítomnost nějakého rodinného příslušníka ve skautské organizaci.

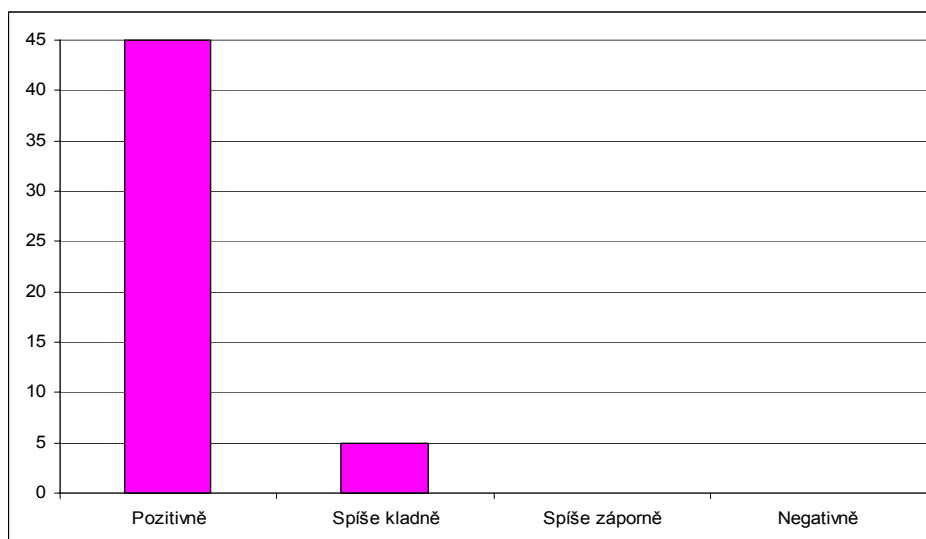
Otázka č. 7. tedy úzce souvisí s otázkou č. 6. Celkem 37 dotazovaných uvedlo, že někdo z jeho nejbližší rodiny je také členem skautské organizace.

Graf č. 8 - Z jakého důvodu jsi činnost ve skautské organizaci přerušil?

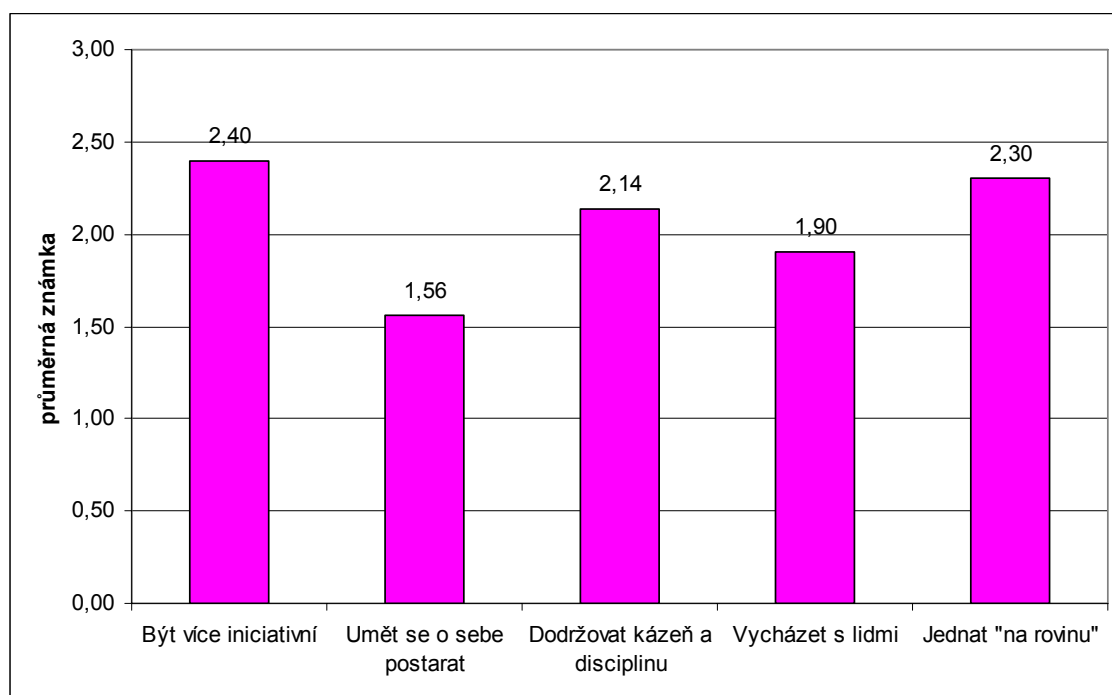
Celkem 33 ze všech 50 dotázaných respondentů odpovědělo, že jsou stále nějakým způsobem spjati s touto organizací. To, že jsou aktivními členy, znamená, že platí členské příspěvky a jsou registrováni v nějakém oddíle (roveři, rangers nebo oldskauti). Z toho vyplývá, že většina těchto dotázaných prošla organizací již v dětském věku a je nějakým způsobem aktivní až do dneška.

Graf č. 9 – Hodnocení přínosu přítomnosti respondenta ve skautské organizaci pro jeho další život.

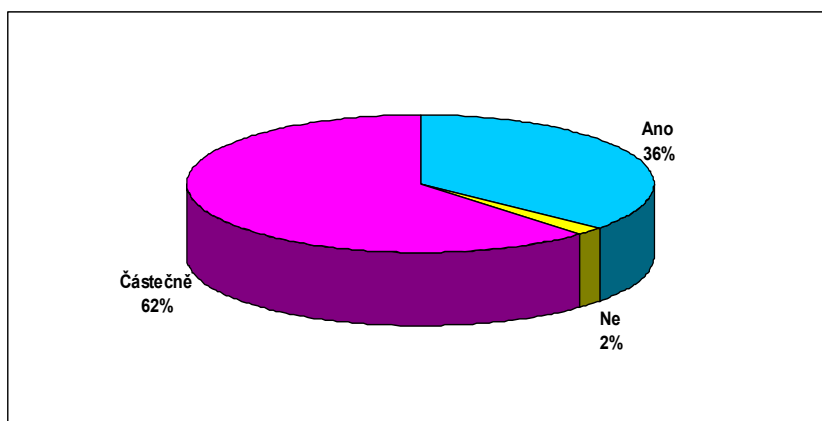
90% respondentů odpovědělo, že své působení ve skautu hodnotí pozitivně, 10 % kladně. Nikdo z tázaných nevedl, že by na něho mělo působení v organizaci záporný nebo negativní vliv. Z toho lze usuzovat, že respondenti pravděpodobně nemají s působením v organizaci žádné výrazně špatné zkušenosti, a že ze získané zkušenosti a dovednosti uplatňují ve svém životě i dnes.

Graf č. 10 – Jak Tě ovlivnilo působení ve skautu?

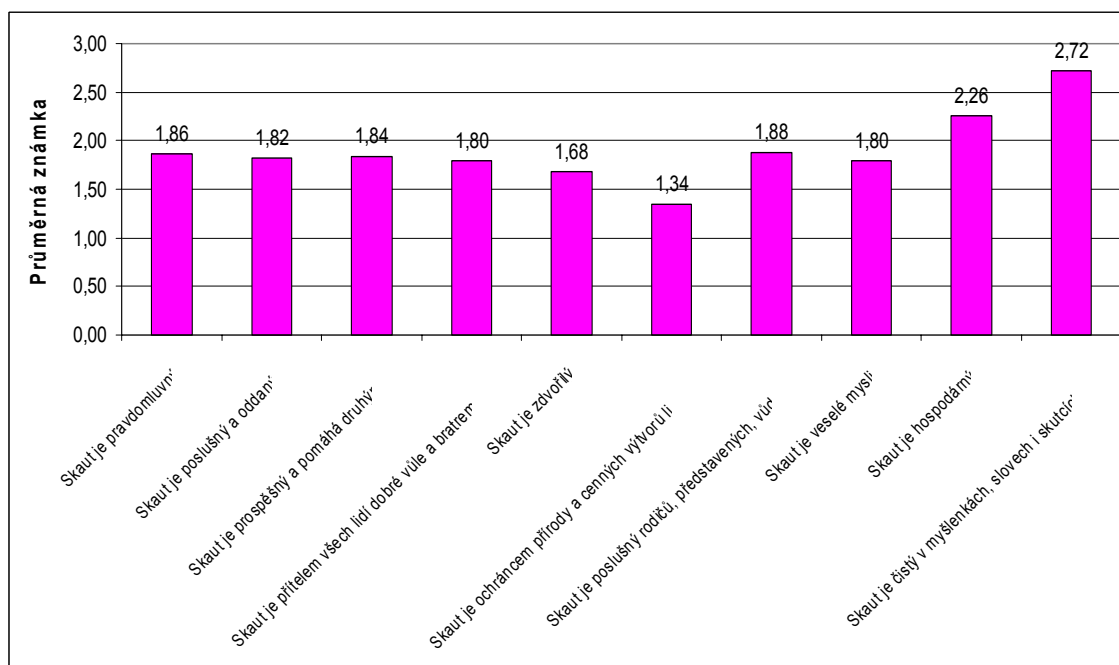
Respondenti hodnotili následující otázky na téma, jak ovlivnil skaut jejich vlastnosti. K otázkám se měli vyjadřovat škálováním, a to stupnicí 1-5, jako ve škole. Nejlépe hodnotili, že se umějí „o sebe postarat“, a to průměrnou známkou 1,56. Z toho vyplývá přínos skautských akcí a táborů, kde se o sebe a své věci musí umět každý sám postarat. Na každém z nich závisí nejen program celého dne, ale i to, zda např. bude spát v suchém příbytku, který si musí vyhotovit. Na druhém stupni byla odpověď, že je skaut naučil „vycházet s lidmi“ – to bylo hodnoceno průměrnou známkou 1,9. „Dodržovat kázeň a disciplínu“ ohodnotili průměrnou známkou 2,14. Následovala otázka ohledně přímého jednání „na rovinu“ - to bylo ohodnoceno průměrnou známkou 2,3. Nejnižší hodnocení dostala otázka ohledně iniciativy – 2,4.

Graf č. 11 – Zda si tazatelé pamatují skautský zákon.

Z grafu vyplývá, že 18 respondentů si skautský zákon pamatuje, 31 jen částečně a jeden dotazovaný si skautský zákon nepamatuje. Vysvětlují si to tím a někteří dotazovaní to tak i poznamenávali, že skautský zákon má 10 bodů a respondenti nejsou schopni nyní doslovně odříkat tento zákon z paměti. To se po nich chtělo v době, kdy skládali skautský slib. Tento zákon ale v podstatě znají, je jim známo, co obsahuje.

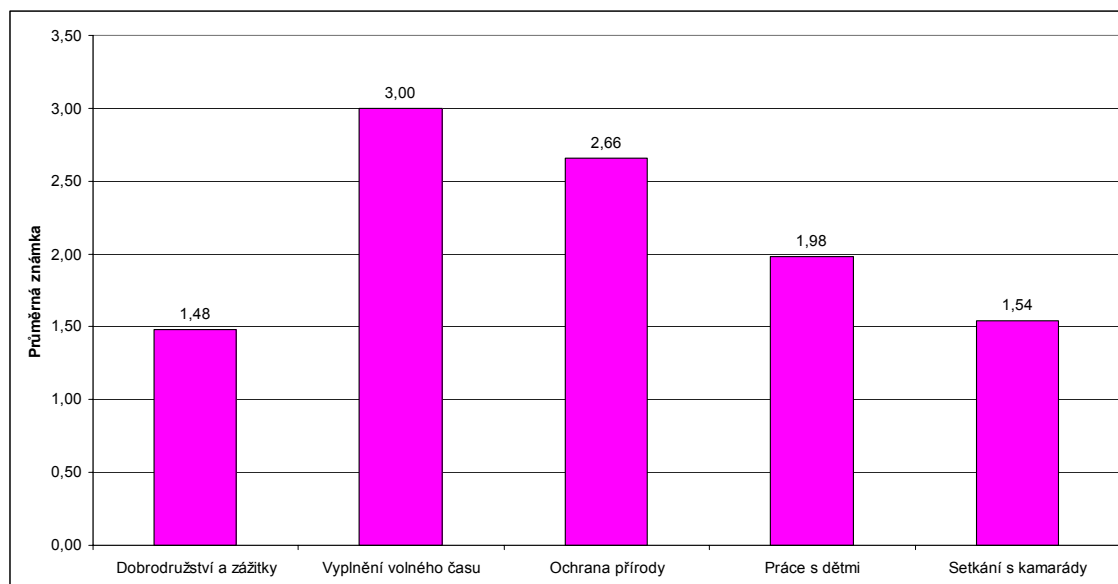
Graf č. 12 – Jak dodržuješ skautský zákon?

Tazatelé hodnotili jednotlivé body skautského zákona a jeho dodržování podle číselné řady 1-5 jako ve škole. Nejlépe byl hodnocen „Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských“. Tento bod obdržel od respondentů hodnocení 1,34. Dále pak bod

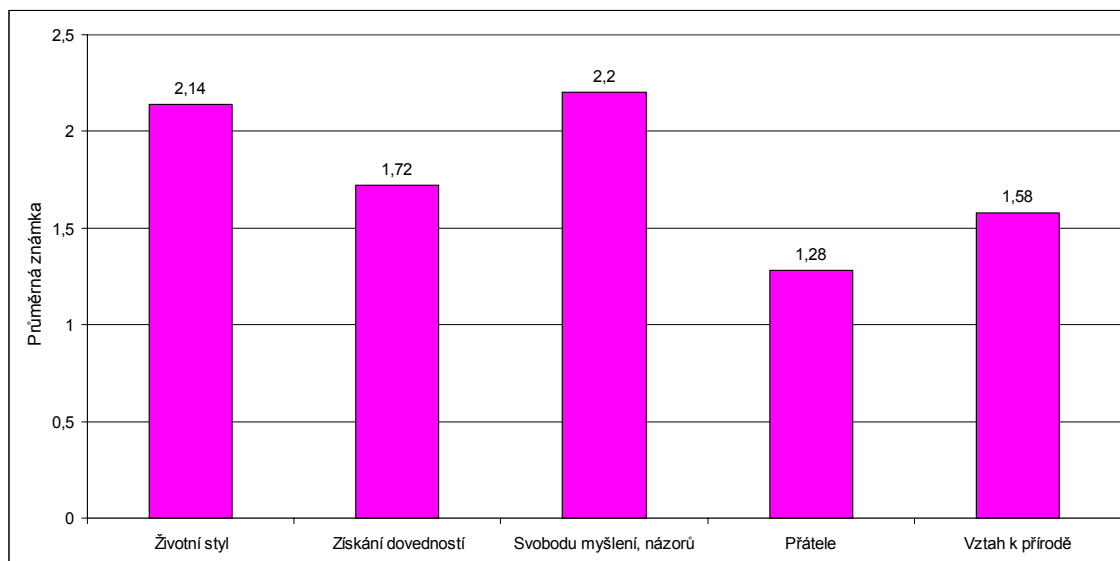
zákona „Skaut je zdvořilý“ – 1.68. Nejhorší průměrné hodnocení obdržel bod „Skaut je čistý v myšlenkách a slovech a skutcích“ – 2.72.

Graf č. 13 – Co pro respondenty skaut znamená?

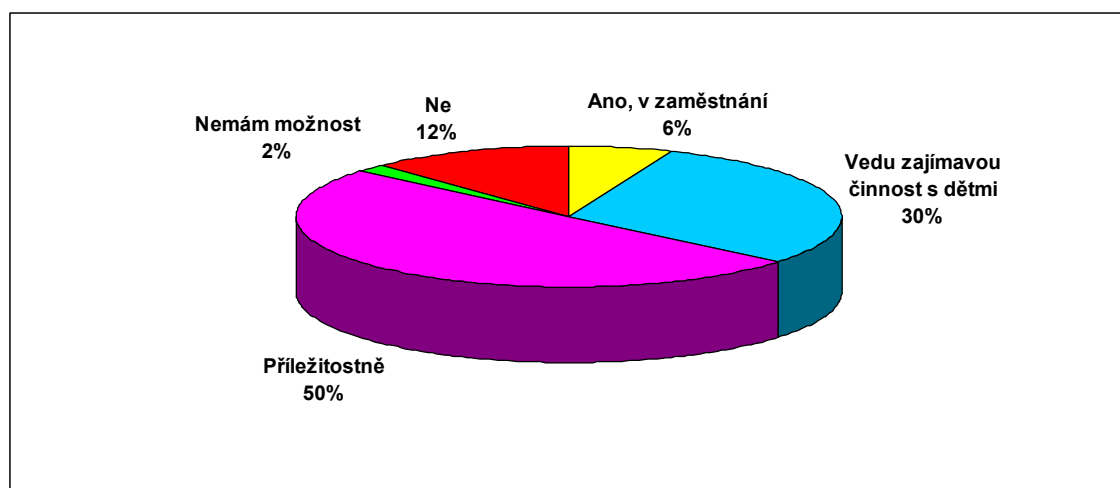
Respondentům bylo položeno 5 konkrétních otázek a měli ohodnotit číselnou škálou 1-5 (jako ve škole), co pro ně skaut nejvíce znamenal. Nejlépe bylo ohodnoceno to, že skaut byl pro ně zábavou a dobrodružstvím se zážitky – 1,48 (34 tazatelů). Na druhém místě hodnotili působení v organizaci jako setkávání se s kamarády – 1,54 (28 tazatelů). Jako vyplnění svého volného času to zhodnotilo pouze 12 dotazovaných. Z čehož lze usuzovat, že do organizace nechodili z důvodu nudy, ale za kamarády a zážitky.

Graf č. 14 – V jakém směru byl skaut pro dotazované přínosem?

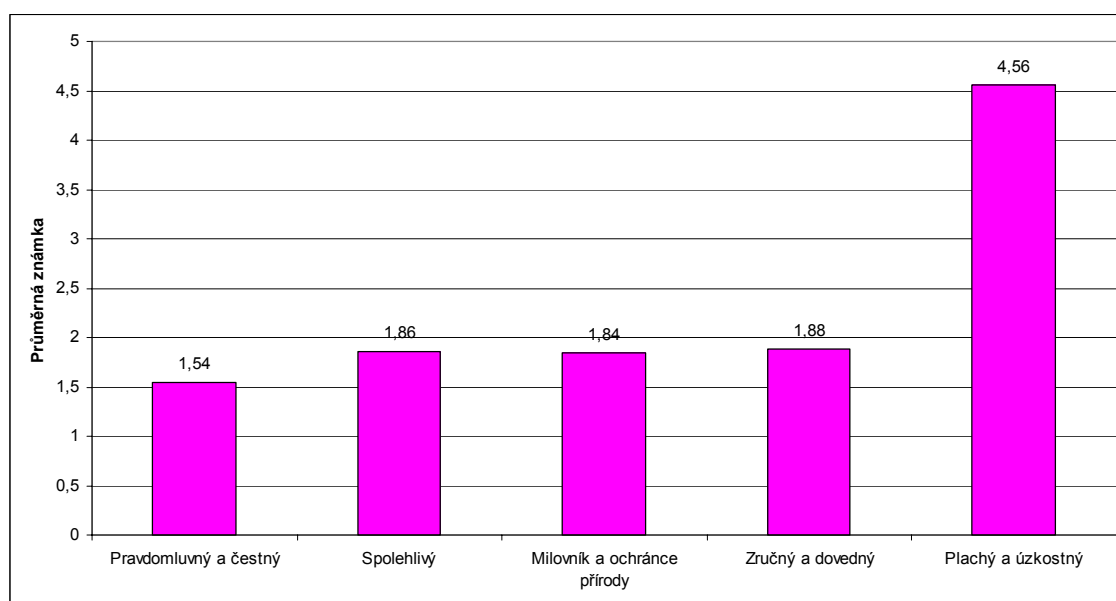
Výsledek této otázky doplňuje a potvrzuje otázku předešlou, protože 39 respondentů ve skautu našlo přátele, což ohodnotili známkou 1,28. Dále vyplývá, že 33 dotazovaných získalo pozitivní vztah k přírodě a 22 ohodnotilo kladně získání dovednosti. Nejméně byla hodnocena otázka ohledně získání názorů a svobody myšlení – a to číselným známkováním 2,2. Toto hodnotilo pozitivně pouze 13 respondentů.

Graf č. 15 – Věnuješ se dnes práci s dětmi?

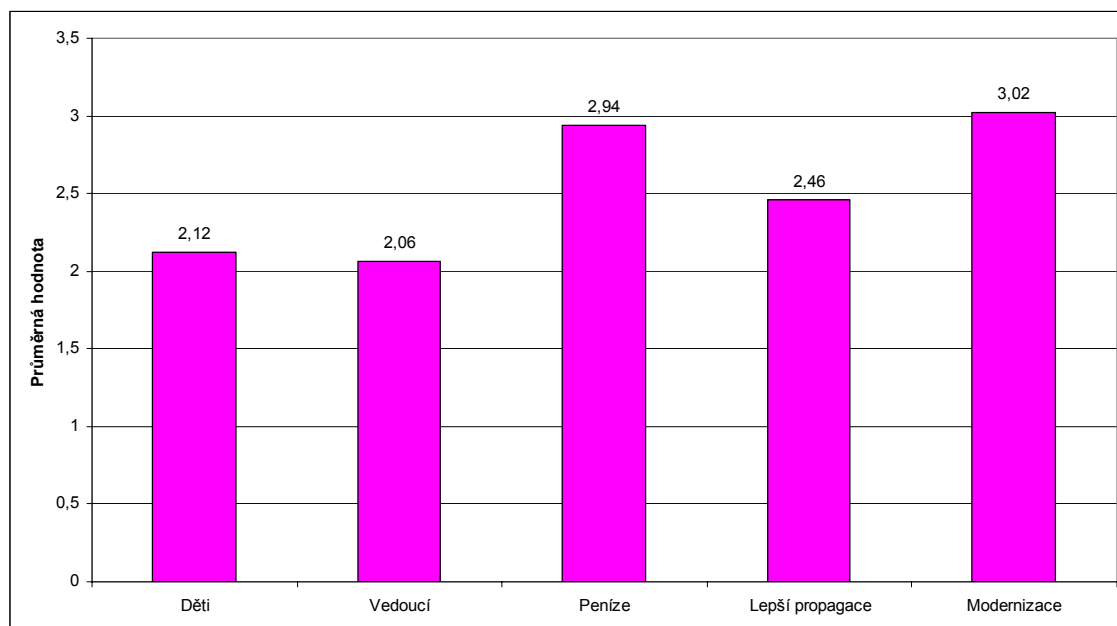
Na tuto otázku odpovědělo 15 respondentů, že vede zájmovou činnost dětí, 25 respondentů příležitostně. Překvapivě pouze 6 z 50 dotazovaných odpovědělo, že s dětmi nepracuje. Z toho vyplývá, že skautská organizace a její myšlenkový základ, že starší skauti dohlížejí a pomáhají svým mladším kolegům jim byla vštípena tak, že pracují s mládeží i nadále.

Graf č. 16 – Jaký je v Tvých očích typický skaut?

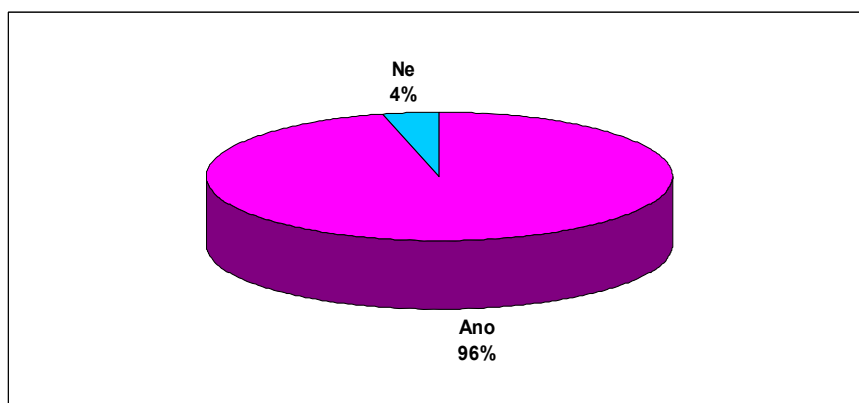
V této otázce měli respondenti na výběr a měli určit, jaký je podle nich typický skaut. Nejvíce bodů získala odpověď „Pravdomluvný a čestný“ – hodnotící průměrná známka 1,54 tj. 27 respondentů, dále pak „Milovník a ochránce přírody“ průměrná známka 1,84 (22 dotazovaných). Z toho vyplývá, že respondenti ctí a dodržují hlavní body skautského zákona „Skaut je pravdomluvný, oddaný a věrný“. Překvapivě nikdo neuvedl, že skaut je plachý a úzkostný z čehož lze usuzovat, že dle jejich mínění je život ve skautu naučil umět se v životě prosadit.

Graf č. 17 – Co podle tebe ve skautu chybí?

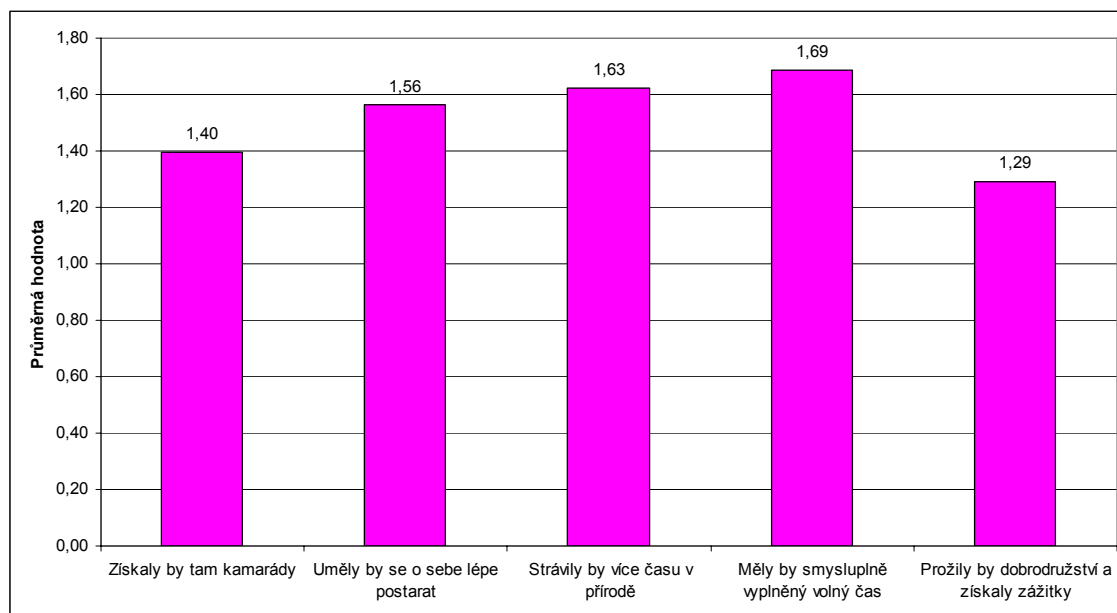
Zde se potvrdila moje domněnka, že ve skautu hlavně chybí vedoucí, na toto odpovědělo 20 respondentů. Na otázku, zda je v organizaci dostatek dětí, odpovědělo 19 tázaných, že není. Z toho vyplývá fakt, že žijeme velmi hektickým způsobem života. Každý má především existenční starost o sebe a svou rodinu. Být vedoucím ve skautu obnáší mít dostatek času a chuť pracovat bez nároku na odměnu. Pokud tomu někdo věnuje svůj čas, pak jedná se většinou o rodiny nebo o páry, které zároveň v oddílu tráví svůj čas společně. Nedostatek nových skautů se dá vysvětlit tím, že pro současné děti není tato organizace dostatečně zajímavá.

Graf č. 18 – Dotaz, zda by respondent doporučil navštěvovat skauta dnešním dětem.

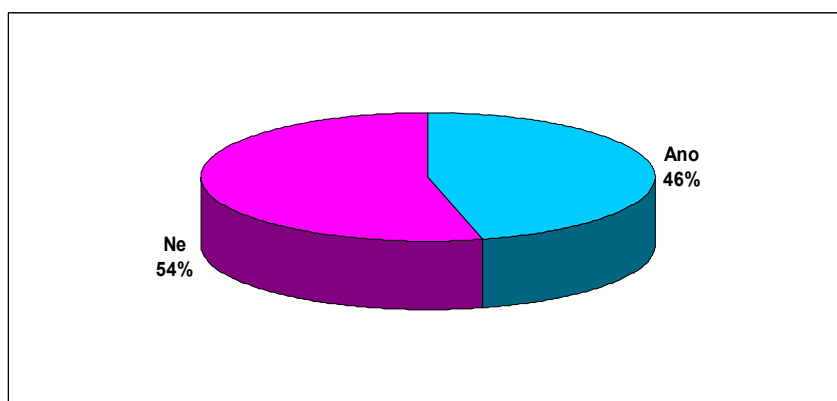
48 respondentů uvedlo, že by skauta dnešním dětem doporučili. Myslím, že to hovoří samo za sebe. Kdyby se jim v organizaci nelíbilo a nebyla by pro ně zajímavá, nedoporučili by ji navštěvovat.

Graf č. 19 – Proč bys skauta dnešním dětem doporučoval?

Na dotaz, co by dnešní děti ve skautu získaly odpovědělo 35 tázaných, že by děti získaly především zážitky a dobrodružství a 34 sdělilo, že kamarády. Tento fakt podporuje zjištění s výše uvedenými otázkami č. 13 a 14.

Graf č. 20 – Posmíval se Ti někdo, že jsi do skauta chodil?

Poslední otázkou jsem chtěla zjistit, zda se dotazovaní někdy setkali ve svém okolí s negativní reakcí na to, že chodí do skautu – a to posmíváním. 54 % respondentů se

s tím nesetkalo, ale 23 z 50 dotazovaných (což není malé číslo) uvedlo, že se s posměchem setkalo.

5.2. Obsahová analýza kazuistik

Kazuistika je popis a výklad konkrétních případů, zpravidla místo teoretické analýzy pojmových znaků. Ve vztahu k moderním vědám užíván jako synonymum pro případovou studii (www.wikipedia.cz). Případová studie je popis vývoje určitého problému, nejčastěji u jedince, vč. uvedených opatření (např. léčby), jejich průběhu a výsledků. Souhrn případových studií pomáhá nalézt obecnější příčiny daného problému i úspěšné cesty jeho řešení (Hartl, 2000, s.572).

Zvolila jsem kazuistiky 4 mladistvých, kteří jsou dlouhodobě v péči Oddělení sociálně- právní ochrany dětí, jakožto přípravu na provedení řízeného rozhovoru s nimi. Z etických důvodů byla jména pozměněna.

Kazuistika č. I: Karel

14 let, pochází z úplné rodiny, je prostřední ze tří sourozenců. Chlapec navštěvuje sedmý ročník speciální školy, školu navštěvuje osmým rokem. Oba rodiče jsou vyučení, otec je řidič, matka vedena na Úřadu práce. Rodina formálně funguje a zajišťuje základní potřeby, neplní však 100% svou funkci. Otec pracuje často mimo domov, matka výchovu syna nezvládá – není pro něj autoritou. Problémy ve škole se objevily před třemi lety a neustále se stupňují – vulgarita, známky agrese, konflikty se spolužáky, objevila se i neomluvená absence. Zjištěna nedůsledná a nejednotná výchova ze strany rodičů. Rodiče zajišťují základní potřeby, citová vazba však není moc pevná. Rodiče problémy ve škole bagatelizují. Mají pro chování svého syna neustálé omluvy a chyby hledají jinde, než na straně svého syna. Karel nemá smysluplně využít svůj volný čas. Nedělá žádný sport. Rodiče to odůvodňují tím, že žijí na vesnici, kde nejsou možnosti. Zdravotní anamnéza: odklad školní docházky na doporučení pedagogicko-psychologické poradny, zjištěna hyperkinetická porucha chování a začínající ADHD. V péči dětského psychologa od roku 2004, z důvodu problémového chování ve škole. V péči dětského psychiatra asi rok, medikován. Měl by nastoupit na souhlasový, dobrovolný pobyt ve Středisku výchovné péče. Rodiče nástup však oddalují.

Kazuistika č. 2: Petr

15 let navštěvuje základní školu – posledním rokem. Pochází z neúplné rodiny, ve své péči ho má matka, která řádně pracuje. Petr má mladšího sourozence. Navštěvuje speciální třídu pro svůj nízký intelekt. Před rokem se začaly objevovat problémy s chováním ve škole. Petr při vyučování často pokřikuje na spolužáky, bez vyzvání odpovídá učiteli, nevyčká na vyvolání, skáče do řeči vyučujícím. Když je napomenut, vše nevhodně i vulgárně komentuje. Dále nevydrží sedět při vyučování na jednom místě. Jeho chování se horší s každou další vyučovací hodinou. První dvě hodiny to s ním jde, později je jeho chování neúnosné. Je hlučný a ruší ostatní. Ve škole provedeno několik výchovných pohovorů za účasti rodičů a SPOD. Zjištěno, že matka s Petrem doma nemá větší problémy. Je vcelku pracovitý, pomáhá hlavně s manuální prací – dělá dřevo, pracuje na zahradě, stará se o mladšího bratra. Matka si jeho chování ve škole nedovede vysvětlit. Vztah se synem hodnotí jako velmi dobrý. Petr nemá vyplněn svůj volný čas – matka to zdůvodňuje tím, že na to nemá peníze. Z výše uvedených důvodů jsme matce doporučili návštěvu klinické psychologičky. Zjištěny poruchy chování u mentálně lehce retardovaného pubescenta. Doporučení – větší spolupráce matky se školou. Zajištění kvalitních volnočasových aktivit, ocenění snah, vlídnější přístup učitelů, vedení k zodpovědnosti. Případně dobrovolný pobyt v SVP nebo dětském diagnostickém ústavu.

Kazuistika č. 3: Lukáš

Lukáš chodí do 7. třídy základní školy. Věk 14 let. Pochází z úplné rodiny, matka je kuchařka, otec řidič. Má staršího bratra, ten chodí do učení a žije u babičky. Mladší sestra je ve 4. třídě základní školy. Od páté třídy nám bylo hlášeno ze školy Lukášovo špatné chování, nekázeň a hrubé vyjadřování. Několikrát byl proveden výchovný pohovor s Lukášem a jeho matkou u nás na odboru SPOD i návštěva rodiny. Po dohodě s matkou byl zařazen Lukáš do péče dětské psychologičky, která dojíždí na náš odbor. Zjištěny drobné poruchy chování při přizpůsobení z venkovského prostředí a při přechodu z malé školy na současnou. Rodičům doporučena větší kontrola, tlak na sebekázeň. Smysluplné využití volného času. Situace se vyhrtila v únoru 2009, kdy Lukáš přestal řádně chodit do školy. Lukáš ráno odcházel z domova, doprovázel sestru ke škole, v tom byl zodpovědný, sám ale do školy nešel. Matku škola nemohla informovat, protože neměla zapnutý telefon. Za matkou jsme tedy opakovaně docházeli do zaměstnání a informovali o skutečnosti, že Lukáš není ve škole, docházeli jsme

i na pohovory večer do rodiny. Lukáš i před námi matce tvrdil, že ten den ve škole byl. Doslova jí vyprávěl, co se při které hodině ve škole dělo. Vůbec nepochopil, že škola vše ihned hlásí, že jsme všichni v úzkém kontaktu. Matka mu vždy v tu chvíli před námi vynadala, on slíbil, odkýval, že se to nebude opakovat. Po několika dnech se situace znovu opakovala. Bylo provedeno několik pohovorů Lukáše s výchovnou poradkyní ve škole, s námi i u p. psychologky. Nebyly zjištěny žádné vážné důvody, proč Lukáš do školy nechce. Neměl ve třídě výrazné nepřátele. V učení byl průměrný, doma na něho neměli žádné zvýšené, přehnané nároky. Podle jeho vyjádření si rozumí s dětmi ve třídě i s vyučujícími. Nedovedl sdělit a vysvětlit důvod, proč do školy nejde. Jen to, že se mu tam nechce. Některý den Lukáš do školy šel, ale po první (někdy druhé) hodině opět odešel třeba zadním vchodem, protože škola je přes den uzamčená. V době své nepřítomnosti se nepohyboval se žádnou partou, byl sám venku, většinou nedaleko areálu školy. Rodiče byli za neomluvenou absenci již řešeni na výchovné komisy ve škole. Později Přestupkovou komisí, kde obdrželi pokutu za to, že neomluvená absence syna přesáhla 25 hodin, avšak situace se stále opakovala. Lukáš si dokonce nepřišel ani pro vysvědčení, ani neodevzdal učebnice. Rodiče ani toto nedokázali zajistit. Volný čas Lukáš vyplněn nemá, matk říká, že nemá žádný vyhraněný zájem a kdyby ho někam přihlásila, stejně by tam nechodil. Na doporučení psychologky byl Lukáš umístěn na dobrovolný pobyt do Střediska výchovné péče v Českých Budějovicích. Ten v současné době trvá, ale Lukáš jezdí domů na každý druhý víkend a jarní prázdniny.

Kasuistika č. 4: Eva

17 let - žije se svou matkou a jejím přítelem, který s nimi bydlí od jejích 2 let. Dále s nimi žije polorodá sestra 10 let. O biologickém otci ví, ale nestýká se s ním. Eva navštěvuje SOU Hněvkovice, problémy s Evou se vyskytly v jejích 16 letech, kdy se začala scházet s nevhodnou partou, nevracela se domů tak, jak bylo s rodiči dohodnuto. Dále bylo zjištěno, že kouří a to nejen cigarety, ale vyzkoušela i marihuanu. Matka jí dělala opakovaně testy, které to potvrdily. Začala se objevovat neomluvená absence v učilišti – nejprve jen občasně, ale později měla tolik neomluvených hodin, že jí byla udělena podmínka k vyloučení. Dříve s ní neměli rodiče problémy, má velmi hezký vztah s mladší sestrou. Poslední dobou se však vztahy velmi zhoršily a to zejména proto, že rodiče nerespektuje, neposlouchá a Ti to chtějí řešit. Rodiče jí nedůvěřují jí a mají o ni strach. Z důvodu prohlubujících se problémů navštívili rodiče Městský úřad,

OSPOD a žádali o pomoc. Sdělili, že situaci a výchovu dcery již nezvládnou. Citový vztah s matkou je na velmi dobré úrovni. Oba rodiče mají strach o její život. Zejména proto, že další vývoj a vývin mladistvé byla ohrožen vydal MÚ OSPOD návrh na předběžné opatření. Toto předběžné opatření schválil i Okresní soud v Českých Budějovicích a vydal jej. Mladistvá byla předána Dětskému diagnostickému ústavu Praha –Hodkovičky. V diagnostickém ústavu nebyly s mladistvou téměř žádné problémy. Patřila tam mezi premianty jak ve škole, tak v chování. Dokonce jí byla během krátké doby umožněna vycházka, Eva se z vycházky vrátila v pořádku a po testování nebyla zjištěna přítomnost drog. Po dvou měsících proběhlo u Okresního soudu České Budějovice jednání ohledně nařízení ústavní výchovy nad nezletilou. Byla předložena i diagnostická zpráva z ústavu. Eva před soudem řekla, že sama dospěla k názoru, že by se nejraději vrátila zpět domů, své dosavadní chování přehodnotila. Rodiče však měli obavy z toho, co nastane, až se vrátí do svého prostředí v Týně nad Vltavou. Zda ji kamarádi opět neovlivní a situace se nebude opakovat. Z těchto důvodů bylo u soudního jednání dohodnuto, že ústavní výchova nad mladistvou bude nařízena. Potřebovali jsme, aby si uvědomila, že „nemá vyhráno“ a že při případných problémech je možný její okamžitý nástup zpět do ústavu. P. soudkyně přistoupila na to, že Eva však bude doma a její pobyt se bude vždy po 14 dnech opakovaně prodlužovat tak, jak to umožňuje zákon. Doma bude bydlet u rodičů a bude řádně navštěvovat školu. Soud takto rozhodl hlavně z důvodu, že šlo o spořádanou rodinu a s ohledem na to, že vztahy v rodině jsou na vysoké úrovni, obzvlášť citový vztah s matkou. A dále proto, že je důležité, aby si mladistvá dodělala vzdělání. Byl vytvořen tým z rodičů, školy a SPOD. Eva chodí řádně do učení, je pravidelně kontrolována námi i rodiči. Pravidelně docházíme do rodiny a informujeme se na mladistvou ve škole. Tento postup se zatím osvědčil.

Z uvedených případových studií vyplývá, že mladiství žijí v odlišných rodinných poměrech, intelektuálně nejsou na stejné úrovni. U všech se jedná o mladistvé s poruchou chování, které byly odhaleny školou. Svůj volný čas nemají organizovaný a nemají žádný vyhraněný zájem, kterým by ho vyplňovali. Tím, že se doma moc nezdržují o jejich problémech většinou neví ani rodiče. Nikdo z nich nemá kvalitní a pevný kamarádský vztah. Jejich způsob trávení volného času se zúžil na bezděčné potulování, vyhledávání společnosti ve svých vrstevnických skupinách za účelem popovídání. To je pro ně dostačující.

5.3. Rozhovor

Rozhovor byl proveden záměrně s mladistvými, o kterých jsem předpokládala, že nemají pravidelně smysluplně využít svůj volný čas. Jedná se o klienty kurátora pro mládež. Je mi o nich známo, že mají výchovné problémy, jeden z nich byl dokonce v diagnostickém ústavu. Tito mladiství se scházejí se svými vrstevníky v nízkoprahovém centru Bongo. Jde o zařízení poskytující službu pro děti a mládež ohrožené sociálním vyloučením. Zde tráví svůj volný čas pod dozorem sociálních pracovníků, kteří jim mohou pomoci řešit jejich osobní či rodinné problémy. Navzájem se tedy dobře znají. Cílem nebylo, aby reprezentovali určitou skupinku lidí, ale spíše určitý problém. Jednalo se o chlapce Karel – 14 let, Petr – 15 let, Lukáš – 14 let a dívku Evu – 17 let. Účastníkům rozhovoru byla z etických důvodů a z důvodu ochrany osobních dat změněna jména.

5.4. Průběh řízeného rozhovoru

Zvolila jsem formu skupinového rozhovoru, při němž tazatel rozmlouvá najednou s celou skupinou respondentů (Hartl, 2000, s.515). Skupinový rozhovor byl vybrán z toho důvodu, že jsem měla obavy o ochotu vstřícné komunikace ze strany mladistvých. Tedy spíše o jejich strach mluvit mezi „čtyřma očima“ vzhledem k tomu, že mě znají v roli sociální kurátorky. Záměr byl vést rozhovor na konkrétní téma. Měla jsem připravené otázky, které byly dostatečně široké, tak aby se rozhovor mohl případně rozvinout. Výběr členů skupiny byl záměrný. Rozhovor probíhal v neformálním prostředí zkoumaných osob. Nejprve jsem jim vysvětlila, co je to bakalářská práce, co je to výzkum a požádala jsem je o možnou spolupráci. Ubezpečila jsem je, že se jejich jména nikdo nedozví. Rozhovor byl postaven na cílených otázkách, které jsem si předem připravila:

1. Víte, co je to skautská organizace?.
2. Byl někdo z Vás členem skauta? Zajímali jste se někdy o činnost této organizace?
3. Chodil tam někdo z Vašich kamarádů nebo spolužáků?
4. Jak na skauty nahlížíte? Víte co dělají a čím se zabývají?
5. Chodíte do nějakých jiných zájmových kroužků nebo sportovních oddílů?
6. Jak trávíte svůj volný čas?

Zpočátku rozhovor probíhal klidně, z jejich strany až nedůvěřivě. Z celkového počtu 6 zde přítomných mladistvých, se mnou byli ochotni diskutovat jen čtyři. Dva zbývající posedávali opodál a později začali hrát stolní fotbal. Svou identitu jakoby chtěli schovat pod nataženými kapucami. Rozhovor však z povzdálí sledovali.

Skupince, která se mnou byla ochotna hovořit jsem vysvětlila, že mě zajímá jejich názor na skauting. V tu chvíli začala být diskuze trochu živější. Po mé první otázce, zda ví, co je skautská organizace si navzájem ujasňovali mezi sebou co to je, kdo tam chodí, koho odsud znají. Chvilku jsem diskuzi nechala volný průběh, později jsem je snažila otázkami usměrnit a nasměrovat rozhovor tam, kam jsem potřebovala.

Odpovědi na otázku č. 1 „Víte co je to skautská organizace?“ Všichni chlapci odpověděli, že ví, že to v Týně existuje, někteří si ji pletou s turistickým oddílem, který je u nich ve škole. Lukáš řekl: *„něco jsem o tom slyšel, ale nedovedu vysvětlit co to je“*. Petr na to: *„to je něco, co dělá p. učitel Lusk, oni chodí s dětmi do lesa a hrají tam hry“*. Karel uvedl: *„já jsem z vesnice u Týna a nic o tom nevím“*. Eva po chvílce váhání řekla, že když byla malá, do skauta krátce chodila. *„Bylo to asi ve třetí třídě, ale nebavilo mě to tam“*. Když jsem se zeptala co jí tam nebavilo. *„Vlastně ani nevím, nechodím moc ráda ven a když vidím jak jdou s těmi batůžky, tak mi to připadá směšné“*. Poté přiznal i Petr, že do skauta chodil, byl na jednom táboře. Na dotaz proč tam přestal chodit, odpověděl: *„vadilo mi, že se tam muselo pořád něco dělat a také to, že se muselo ráno brzy vstávat a byla rozcvička“*. Jakmile se vrátil z tábora domů řekl rodičům, že už tam chodit nebude. Na otázku co pak dělal ve zbytku prázdnin odpověděl *„byl jsem venku s klukama“*. **Tím bylo odpovězeno zároveň i na otázku č. 2 „Zda do skauta někdy chodili nebo se o něj zajímali“**.

Odpovědi na otázku č. 3 „Chodil do skautu někdo z Vašich kamarádů nebo spolužáků?“ Na tuto otázku reagoval Lukáš a uvedl, *„chodí tam jeden kluk od nás ze třídy, vlastně asi dva. Nikdy jsem se ale o to nezajímal, moc s nimi nekamarádím“*. Dále dodává *„oni chodí na nějaké schůzky a něco pořádají, to mě nebaví, chci si dělat to, co zrovna chci“*. Vadí Ti chodit někam pravidelně? Lukáš řekl: *„ano, buď na to zapomenou, nebo se mi nechce“* Eva říká: *„některé moje známé tam stále chodí – ty začaly tenkrát se mnou a co vím z doslechu zase vedou malé děti, asi je to baví. Já mám doma mladší sestru a to mi stačí“*. Dále Eva vzpomíná *„také mi tam vadilo, že si mezi sebou říkají přezdívkami, to je jako z nějakého filmu“*.

Odpovědi na otázku č. 4 „Jak na skauty nahlížíte a více čím se zabýváte?“ Po tomto dotazu je ticho, většina z nich se zamýšlí a neví jak se mají vyjádřit. Shodují se na tom, že toho o skautu moc neví. „Asi chodí do přírody“, říká Eva. Diskutují o tom víc mezi sebou, při čemž se pošťuchují, než by odpovídali mě. Petr si vzpomněl „*na tom táboře jsme hráli nějaké hry – říkalo se tomu etapovka. Měli jsme k tomu kostýmy. V tu chvíli mě to i bavilo, teď už bych tam nešel*“. Blíže o této organizaci ale nic nevědí. Pro Karla je nepříjemné chodit ven do přírody. „*když jsem byl mladší musel jsem jít občas s našima na procházku, ale to bylo hrozné*“.

Odpovědi na otázku č. 5 – „Jaké máte zájmové nebo sportovní činnosti?“ Další část rozhovoru byla nasměrována na to, co oni dělají ve svém volném čase. Petr hraje fotbal „*zkoušel jsem to za FK Olympie, ale nebavili mě ty tréninky, tak si chodíme jen tak s klukama zahrát sami*“. Chodíte pravidelně? „*Ne to ne, jen když se sejdeme a chce se nám*“. Ostatní žádnou pravidelnou volnočasovou aktivitu nemají. Lukáš začal chodit na judo, ale už toho nechal. Eva říká: „*když jsem byla malá, chodila jsem na kroužky ve škole, třeba na kreslení. Teď už nikam nechodím. Pokud jsem doma, tak koukám na televizi.*“

Odpovědi na otázku č. 6 „Jak trávíte svůj volný čas?“ Všichni téměř jednotně řekli: „*Nejvíce chodíme sem do Bonga*“. Co je tady pro Vás tak zajímavé? „*Petr říká, můžeme sem přijít kdy chceme, jsem tu denně, tedy chodíme jen když je otevřeno, v pondělí ne*“. Dále uvedl: „*jsem tu téměř denně až do zavírací doby tj. do 19.00 hod*“. Na můj dotaz, zda to matce nevadí, říká, že ne. Po chvílce uvádí: „*mamka stejně kouká na televizi a ani neví kdy se vracím*“. Jako pozitivní uvádějí „*není to povinné, můžeme sem jít kdy chceme a odejít jak se nám chce*“. Eva říká: „*když sem přijdu, vždycky je tu někdo známý, hrajeme stolní fotbal a povídáme si*“. Na dotaz kolik tam tráví denně času odpovídá Eva s Lukášem, že je to různé. Karel říká: „*jsem tu od té doby co otevřou až do doby kdy jede autobus*“. Lukáš uvádí: „*naši to nevidí rádi, když jsem zde. Neví co si tady o tom myslet. Říkají, že sem chodí feťáci a divní lidé*“. Karel říká „*našim to nevadí, jsem tu než mi jede autobus, nemusím být venku*“. Karel dodává: „*když přijedu domů koukám na televizi nebo jsem u počítače*“ Eva přizvukuje: „*Mámě je to jedno, byla se tu podívat a nevadí jí, že jsem tu, učím se pak večer a stejně do školy nic nemáme*“.

5.5. Vyhodnocení rozhovoru

Za pozitivní považuji to, že rozhovor proběhl v neformálním prostředí nízkoprahového zařízení Bongo, kam jsou mladiství zvyklí chodit. Někteří i během rozhovoru odbíhali hrát stolní fotbal, což bylo pro ně v tu chvíli to nejdůležitější. Nenutila jsem je, aby s tím přestali. Myslím, že pokud si zvolili tento způsob, proběhl takto rozhovor otevřeněji a nenásilně. Na otázky odpovídali většinou dominantnější ze skupiny jako Eva a Petr. Karel většinou jen přitakával ostatním, což mohlo být z obav, že řekne něco špatně. Spíše než jednotlivě odpovídali všichni hromadně, „jeden přes druhého“. Málokdy se stalo, že by jednotlivec vedl nějaký delší monolog. Problémem mohlo být moje osobní postavení vůči nim. Do rozhovoru jsem cíleně nechtěla zasahovat a ovlivňovat jej nějakým směrem, proto plynul spontánně a přirozeně s ohledem na prostředí a skupinu, kterou jsem zvolila.

První otázka směřovala na to, zda ví co je to skautská organizace. Všichni účastníci rozhovoru věděli o tom, že tato organizace v Týně nad Vltavou existuje. Chodí tam někteří jejich spolužáci. Dokonce dva dotazovaní uvedli, že před časem do skautské organizace také chodili, ale jen krátce. Uvedli také důvody, proč tam svou činnost ukončili a co se jim tam nelíbilo, což byla odpověď na otázku č. 2. Jak na tuto organizaci nahlíží se mi vcelku nepodařilo zjistit. Z odpovědí bylo patrné, že se o to nikdy blíže nezajímali. Zároveň však vyplynulo, že se nezajímají ani o žádnou jinou organizovanou činnost. Nemají potřebu informace kolem toho zjišťovat a částečně jim organizovaná činnost připadá nezajímavá.

Při zjišťování jejich jiných volnočasových aktivit bylo patrné, že se o žádnou zájmovou činnost hlouběji nezajímají. Snad dva chlapci se zajímají trochu o sport. Svůj čas nemají nijak smysluplně a organizovaně vyplněn. Vyhovuje jim scházet se v zařízení Bongo, kde se setkávají s kamarády. Pod jistým dozorem sociální pracovníce hrají některé stolní hry. Mají zde možnost si nerušeně povídat, posedávat. Vyhovuje jim to, že je otevřeno 6x v týdnu. Docházka tam není povinná a vcelku nerušeně tam přečkají dobu do odjezdu svého autobusu, nebo zimní čas, bez jakékoliv další činnosti.

5.6. Závěr - potvrzení předpokladů

Předpoklad č. 1

Předpoklad, že většina respondentů bude hodnotit své působení ve skautské organizaci jako pozitivní a prospěšné, se potvrdil.

Z dat získaných dotazníkem jsem zjistila, že 84% respondentů do skautské organizace chodilo více jak 4 roky. Z toho 66% je v této organizaci je do dneška aktivně činná. Pokud dotazovaní uvedli ukončení své činnosti v organizaci, tak to bylo většinou pro nedostatek času. 96% všech dotazovaných by doporučilo tuto organizaci dnešním dětem navštěvovat. 90% respondentů hodnotilo své působení v organizaci kladně.

Předpoklad č. 2

Předpoklad, že dotazovaní využijí i nadále ve svém životě získané dovednosti a poznatky ve skautské organizaci, se potvrdil.

Nejpozitivněji bylo hodnoceno to, že se naučili poslušnosti, zdvořilosti, hospodárnosti a získali kladný vztah k přírodě. Získání a osvojení těchto vlastností je velkým kladem jejich života.

Předpoklad č. 3

Předpoklad, že jedním z hlavních důvodů setrvání ve skautské organizaci bude to, že zde většina respondentů získala cenná přátelství, se potvrdil.

Nejvíce dotazovaných uvedlo, že skaut pro ně znamenal dobrodružství a zážitky a společné chvíle s kamarády. 39 z 50 dotazovaných uvedlo, že ve skautu získali přátele a to je pro ně jeden z důležitých důvodů, proč by skauta doporučili dnešním dětem.

Z kazuistik vyplývá, že problémovým dětem, které navíc nemají organizovaný svůj volný čas chybí kamarádi. To ukazuje případ chlapce Lukáše, který bez zjevného důvodu opouští školu, kde nemá žádného kamaráda a bezděčně a samotářsky se potuluje po městě. Nevyhledává žádnou společnost.

Předpoklad č. 4

Předpoklad, že většina respondentů ne-skautů vnímá skauting s despektem, se potvrdil.

Téměř polovina respondentů dotazníkového šetření se setkala se zápornými reakcemi svého okolí, a to formou posměchu. Tento předpoklad také potvrzují výsledky řízeného rozhovoru, z kterého vyplynulo, mladiství mají o skautské organizaci jen minimální znalosti, nahlízejí na ní s despektem a odstupem hraničícím s posměchem. Toto však může být právě tím, že o náplni činnosti organizace téměř nic nevědí .

6. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zhodnotit přínos skautingu pro současnou mládež a zjistit, zda tato organizace plní svou původní úlohu i v dnešní době. Snažila jsem se objasnit, zda skauting přináší svým členům opravdu takové hodnoty, které mohou využít i ve svém dalším životě. Chtěla jsem zjistit, zda vzhledem k slábnoucímu výchovnému působení rodin, může kladně ovlivnit vývoj dětí, jejich další život a v neposlední řadě zda je pro ně zajímavé působení ve skautu vyplnit svůj volný čas.

Teoretickou část jsem rozdělila na dvě kapitoly. V první části jsem se na základě studia literatury nejprve věnovala vzniku a historii skautingu u nás i ve světě. Snažila jsem se popsat skautské ideály a jejich působení na dnešní mládež. V druhé kapitole teoretické části jsem se zabývala obecným pojednáním o morálce a hodnotách dnešní mládeže. Zejména mě zajímal hodnotový systém mládeže a hlavně působení vlivů na jeho utváření.

Předmětem praktické části byl výzkum a řízený rozhovor. Výzkum byl proveden se současnými a minulými členy skautských oddílů. Zjišťovala jsem, jak na ně členství v této organizaci působilo. Zda je nějak ovlivnilo v jejich dalším životě.

Rozhovor byl veden se skupinou dětí s poruchami chování. Hlavním cílem bylo zejména zjistit, jak oni nahlíží na skautskou organizaci, co o ni ví. Dále pak jak tráví svůj volný čas a čemu se věnují. Rozhovoru předcházelo uvedení případových studií jednotlivých dětí.

Ke zvolení tématu práce mě motivovalo můj osobní zájem a má profese.

7. Seznam použitých zdrojů

- ANTONINUS,M.A. *Hovory k sobě*. Praha: Rudé právo, 1975. ISBN 25-009-75.
- BOZDĚCH,Z. *Skautský oddíl III*. Liberec: Skauting, 1996.
- BŘICHÁČEK,V. *Poselství skautské výchovy*. Liberec: Skauting, 1991, ISBN 80-85421-02-X.
- BŘICHÁČEK,V. *Skautský oddíl I*. Liberec: Skauting, 1992. ISBN 80-85421-04-6.
- BŘICHÁČEK,V. *Skautský oddíl II*. Liberec: Skauting, 1993. ISBN 80-85421-05-4.
- BŘICHÁČEK,V. a kol. *Čekatelská zkouška*. Praha: Gemi,1998. ISBN80-86109-17-8.
- CRABB,L. *Osobnost člověka: Její potřeby a cesty k jejich naplnění*. Praha: Návrat domů, 1995. ISBN 80-85495-36-8.1995
- EYROVI,L. a R. *Jak naučit děti hodnotám*. Praha: Portál,2000. ISBN 80-7367-275-1.
- HARTL,P., HARTLOVÁ,H. *Psychologický slovník*. 1.vyd.Praha: Portál,2000. ISBN 80-7178-303-X.
- JANKOVSKÝ,J. *Etika pro pomáhající profese*. Praha: Triton ,2003. ISBN 80-7254-329-6.
- MASARYK,T.G. *Ideály humanitní*. 2. vydání, Praha: Melantrich, 1990. ISBN 80-7023036-3.
- MONATOVÁ,L. *Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska*.Brno: Paido,1998. ISBN 80-85931-60-5.
- PLAJNER,R. *Úsvit českého junáctví*. Junácká edice,1992. ISBN 80-85209-25-X.
- PRŮCHA,J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
- ŘÍČAN,P. *Cesta životem*. 2.vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7367-124-7.
- SAK,P. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-040-8.
- SETON,E.T. *Kniha lesní moudrosti*.2. vyd. Praha: Olympia Praha, 1991. ISBN 80-7033-084-8.
- SOMR,M. *Muž naděje a touhy, posel budoucnosti*.2. vyd.Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích,1999. ISBN 80-7040-255-3.
- SOMR,M. *Úvod do metodologie a metod výzkumu*. České Budějovice: V. Johanus, 2006. ISBN 80-239-8227-3.

SVOJSÍK, A. B. *Základy junáctví*. 3. vyd. Praha: Merkur, 1991. ISBN 80-7032-001-X.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000a. ISBN 80-7178-308.

Český « Skauting » Home | Skautský svět | Junák – svaz skautů a skautek ČR [online cit. 2008-02-28.] Dostupné z: <<http://verejnost.skaut.cz/cz/skauting/cesky/>>. Dostupné z <http://verejnost.skaut.cz/cz/skauting/co-je-vlastne-skauting/>.

Příloha – strukturovaný dotazník

Jmenuji se Edita Cíchová. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který bude složit pro výzkum ke zpracování mé bakalářské práce. Velmi děkuji za Vaši pomoc.

Prosím správné odpovědi vytučňte, nebo připište číslovkou body.

1. Věk:

2. Pohlaví:

- Muž
- Žena

3. Nejvyšší ukončené vzdělání:

- ZŠ
- SOU
- SŠ
- VŠ

4. Nyní jsi:

- Student
- Pracující
- Nezaměstnaný
- Jiné

5. Doba strávená ve skautingu?

- méně než 1 rok
- 1 - 2 roky
- 3 - 4 roky
- více než 4 roky

6. Kdo Tě přivedl do skautingu?

- Kamarádi
- Rodiče, sourozenec
- Z vlastní vůle
- Jiný důvod

7. Chodí nebo chodil do skautu někdo z Tvé nejbližší rodiny?

- ANO
- NE

8. Z jakého důvodu jsi činnost přerušil?

- Stále jsem aktivním členem
- Nebavilo mě to
- Nedostatek času
- Z důvodu studií
- Jiný důvod

9. Jak hodnotíš přínos této organizace na další život těch, kteří jí prošli?

- Pozitivně
- Spíš kladně
- Spíše záporně
- Negativně

10. Jak Tě ovlivnilo působení ve skautu? (ohodnot' body od 1 – do 5 jako ve škole „jednička znamená nejlepší“)

- Být více iniciativní
- Umět se o sebe postarat
- Dodržovat kázeň a disciplínu
- Vycházet s lidmi
- Jednat „na rovinu“

11. Pamatuješ si skautský zákon?

- ANO
- NE
- Částečně

12. Jak dodržuješ skautský zákon? (rozhodně ano=1, spíše ano=2, středně=3, spíše ne=4, rozhodně ne=5) – přiřaď známku ke každému bodu zákona

- Skaut je pravdomluvný
- Skaut je poslušný a oddaný
- Skaut je prospěšný a pomáhá druhým

- Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta
- Skaut je zdvořilý
- Skat je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských
- Skaut je poslušný rodičů, představených, vůdců
- Skaut je veselý myslí
- Skat je hospodárný
- Skaut je čistý v myšlenkách, slovech i skutečích

13. Vyber a seřaď body podle toho co pro Tebe skaut znamená (znamenal)?

(ohodnoť body od 1 – do 5 jako ve škole „jednička znamená nejlepší“)

- Dobrodružství a zážitky
- Vyplnění volného času
- Ochrana přírody
- Práce s dětmi
- Setkání s kamarády

14. Co Ti skauting dal? (ohodnoť body od 1 – do 5 jako ve škole „jednička znamená nejlepší“)

- Životní styl
- Získání dovedností
- Svobodu myšlení, názorů
- Přátele
- Vztah k přírodě

15. Věnuješ se práci s dětmi?

- Ano, v zaměstnání
- Vedu zájmovou činnost s dětmi
- Příležitostně
- Nemám možnost
- Ne

16. Jaký je v Tvých očích typický skaut? (ohodnoť body od 1 – do 5 jako ve škole „jednička znamená nejlepší“)

- Pravdomluvný a čestný
- Spolehlivý

- Milovník a ochránce přírody
- Zručný a dovedný
- Plachý a úzkostný

17. Co ve skautu dle Tvého názoru chybí? (ohodnot' body od 1 – do 5 jako ve škole „jednička znamená nejlepší“)

- Děti
- Vedoucí
- Peníze
- Lepší propagace
- Modernizace

18. Doporučil bys dnešním (nebo svým) dětem chodit do skauta?

- ANO
- NE

(pokud odpovíte ne, devatenáctou otázkou již nezodpovídejte)

19. Proč? (přiřaď body od 1 – do 5 jako ve škole „jednička znamená nejlepší“)

- Získaly by tam kamarády
- Uměly by se o sebe lépe postarat
- Strávily by více času v přírodě
- Měly by smysluplně vyplněný volný čas
- Prožily by dobrodružství a získaly zážitky

20. Posmíval se Ti někdo, že jsi chodil do skauta?

- ANO
- NE